

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Problematika spotřebitelského úvěru

Kamila Strnad

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kamila Toufarová

Provoz a ekonomika

Název práce

Problematika spotřebitelského úvěru

Název anglicky

Issue of a Consumer Loan

Cíle práce

Hlavním cílem práce je identifikovat některé z podstatných faktorů působících na objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení.

V rámci dílčího cíle bude řešena výzkumná otázka, zda-li může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení.

Metodika

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části práce je použita metoda literární rešerše, analýza právních a jiných relevantních zdrojů, komparace a metody výkladu práva, zejména doslovný, systematický a logický výklad. Teoretická část bude zároveň obsahovat popis metod, pomocí kterých bude dosaženo stanovených cílů této práce.

V praktické části práce je použita metoda zejména ekonometrické analýzy k identifikování některých podstatných faktorů, působících na objem úvěrů domácností se selháním splácení, včetně testování statistických hypotéz o statistické významnosti vlivu těchto faktorů na objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení. V případě verifikace sestaveného ekonometrického modelu je provedena ex-post prognóza pro zodpovězení výzkumné otázky, zda-li může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení.

Závěrem je použita metoda syntézy k vyhodnocení jednotlivých zjištění a výsledků a jsou formulovány závěry.

Doporučený rozsah práce

60 – 80

Klíčová slova

spotřebitelský úvěr, úvěry domácností se selháním splácení, spotřebitel, ochrana spotřebitele, smlouva o spotřebitelském úvěru, nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů, zprostředkovatel spotřebitelského úvěru, provozování činnosti poskytování spotřebitelského úvěru, RPSN, posouzení uvěřuschopnosti, dohled ČNB nad poskytovateli spotřebitelských úvěrů

Doporučené zdroje informací

- CIPRA, Tomáš. Finanční ekonometrie. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2008. 538 s. ISBN 978-80-86929-43-9.
- ČERVENKA, Miroslav, Dagmar IRCINGOVÁ a Miroslav ŠKVÁRA. Spotřebitelské úvěry 2017: průvodce teorií a praxí úvěrování dle zákona č. 257/2016 Sb. 1. vyd. Praha: Miroslav Škvára, 2017. 160 s. ISBN 978-80-904823-4-0.
- DOHNAL, Jakub. Spotřebitelský úvěr: praktická příručka s příklady a judikaturou. 1. vyd. Praha: Leges, 2011. 128 s. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-76-9.
- HANČLOVÁ, Jana. Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 214 s. ISBN 978-80-7431-088-1.
- HUŠEK, Roman. Ekonometrická analýza. 1. vyd. Havlíčkův Brod: EKOPRESS, s. r. o., 1999. 303 s. ISBN 80-86119-19-X.
- SLANINA, Jan, Luboš JEMELKA, Lucie WACHTLOVÁ a Jan FLÍDR. Zákon o spotřebitelském úvěru: Komentář. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. 904 s. ISBN 978-80-7400-645-6.
- SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. Osobní finance. 2., aktualiz. vyd. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2014. 224 s. ISBN 978-80-247-4832-0.
- ŠOBA, Oldřich a Širůček MARTIN. Finanční matematika v praxi. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Havlíčkův Brod: GRADA Publishing, 2017. 336 s. ISBN 978-80-271-0250-1.
- VÍTOVÁ, Blanka. Zákon o ochraně spotřebitele: komentář. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře Wolters Kluwer. 347 s. ISBN 978-80-7478-984-7.
- Zákon č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Denisa Cívínová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci "Problematika spotřebitelského úvěru" vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28.3.2018

Bc. Kamila Strnad

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Denise Cívínové za odborné vedení, cenné rady, připomínky a konzultace, které mi byly nápomocné k vypracování této diplomové práce.

Problematika spotřebitelského úvěru

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou spotřebitelského úvěru, a to zejména v souvislosti s platností Zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Uvádí bližší rozbor vybraných aspektů ochrany spotřebitele, které tento zákon přináší, a některé z podmínek provozování činnosti poskytování spotřebitelských úvěrů nebankovními poskytovateli. Za účelem statistické průkaznosti efektu působení tohoto zákona byl sestaven ekonometrický model, kde je vysvětlovanou proměnnou objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení, který je vysvětlován úrokovou sazbou spotřebitelských úvěrů domácností, obecnou mírou nezaměstnanosti a průměrnou hrubou měsíční mzdou nominální. V rámci modelu byl také kvantifikován relativní vztah působení vysvětlujících proměnných na vysvětlovanou proměnnou. Výsledný model byl použit k zodpovězení výzkumné otázky, zdali může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení. Z výsledku vyplývá, že z důvodu existence malého množství dat, nelze zatím statisticky prokázat, že platnost tohoto zákona snížila objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení, ale ze zkoumání je patrné, že situace se vyvíjí tím směrem, že se bude v budoucnu tento objem snižovat, a dojde tudíž k naplnění účelu, pro který byl zákon přijat.

Klíčová slova: spotřebitelský úvěr, úvěry domácností se selháním splácení, spotřebitel, ochrana spotřebitele, smlouva o spotřebitelském úvěru, nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů, provozování činnosti poskytování spotřebitelského úvěru, RPSN, posouzení úvěruschopnosti, dohled ČNB nad poskytovateli spotřebitelských úvěrů

Issue of a Consumer Loan

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of consumer loans, especially in connection with Act No. 257/2016 Coll. on Consumer Credit. It provides a slightly detailed analysis of selected aspects of consumer protection, which is given by this Act, and some of the terms and conditions of non-bank providers operation. For the purpose of statistical proof of the Act's impact, an econometric model was developed. The explained variable Volume of consumer loans lend to households with default is being explained by the interest rate of households' loans, the general unemployment rate and the average gross monthly nominal wage. Within the model, the relative relationship of explanatory variables to the explained variable was also quantified. The final model was used to answer the research question of whether the Act No. 257/2016 Coll. on Consumer Credit could affect the decrease in the volume of consumer loans lend to households with default. As a result, due to the existence of a small amount of data, it can not yet be statistically proven that the validity of this Act reduced the volume of consumer loans lend to households with default, but according to examination it is clear, that the situation is evolving in this direction and the purpose for which the Act was adopted will be fulfilled.

Keywords: Consumer Loan, Loans Lend to Households with Default, Consumer, Consumer Protection, Consumer Loan Agreement, Non-bank Consumer Loan Providers, Consumer Loan Operation, APRC, Loan Aligibility Assessment, Czech National Bank Supervision over Consumer Loan Providers

Obsah

1 Úvod	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Ochrana spotřebitele.....	15
3.1.1 Právní úprava ochrany spotřebitele a její oblasti	16
3.1.2 Bližší rozbor vybraných aspektů ochrany spotřebitele v rámci SÚ.....	17
3.1.3 Posouzení úvěruschopnosti žadatele o SÚ.....	24
3.1.4 Finanční arbitr.....	25
3.2 Spotřebitelský úvěr.....	28
3.2.1 Smlouva o spotřebitelském úvěru.....	30
3.2.2 Zajištění spotřebitelského úvěru	33
3.2.3 Předčasné splacení spotřebitelského úvěru.....	34
3.2.4 Odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru.....	35
3.3 Nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru	35
3.3.1 Podmínky udělení oprávnění k činnosti.....	36
3.3.2 Některé požadavky na výkon činnosti	37
3.3.3 Subjekty činné v poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů	39
3.3.4 Personální předpoklady k provozování činnosti.....	42
3.3.5 Dohled ČNB	47
3.4 Teorie finanční ekonometrie	48
3.4.1 Konstrukce ekonometrického modelu	49
3.4.2 Zobecnění lineárních regresních modelů.....	52
3.4.3 Aplikace ekonometrického modelu - prognózování.....	57
4 Vlastní práce	59
4.1 Ekonometrický model	59
4.1.1 Podkladová data.....	61
4.1.2 Odhad parametrů ekonometrického modelu.....	63
4.1.3 Ekonomická verifikace	65
4.1.4 Statistická verifikace.....	66
4.1.5 Ekonometrická verifikace	67
4.1.6 Vyhodnocení vlivu působení ZoSÚ pomocí ex post prognózy	68
5 Zhodnocení výsledků a doporučení	71
5.1 Zhodnocení právního rámce tematiky spotřebitelského úvěru	71

5.2	Zhodnocení ekonometrického modelu	72
5.2.1	Ověření a zhodnocení věcně-logických hypotéz výsledných parametrů ..	72
5.2.2	Ověření a zhodnocení statistických hypotéz výsledných parametrů	73
5.2.3	Zhodnocení míry shody modelu s daty - koeficientu determinace	74
5.2.4	Vyhodnocení vlivu působení ZoSÚ pomocí ex post prognózy	74
5.3	Doporučení	74
6	Závěr.....	76
7	Seznam použitých zdrojů.....	78
8	Přílohy	80
Příloha A	Evropský standardizovaný informační přehled	80
Příloha B	Formulář pro informace o SÚ: přečerpání, nové smlouvy, odklady.....	83
Příloha C	Formulář pro standardní informace o SÚ.....	87
Příloha D	Vzorec pro výpočet RPSN	92
Příloha E	Deskriptivní statistika.....	95
Příloha F	Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci.....	96
Příloha G	Kompletní výsledky testů – ekonometrická verifikace.....	97
Příloha H	Model pro prognózu ex post	101
Příloha I	Prognózované hodnoty pro ověření vlivu působení ZoSÚ.....	102

Seznam obrázků

Obrázek 1	Algoritmus konstrukce ekonometrického modelu	50
Obrázek 2	Ex post prognóza v průběhu platnosti ZoSÚ	69

Seznam tabulek

Tabulka 1	Srovnání úvěrů – rozdíl v RPSN	27
Tabulka 2	Deklarace proměnných	60
Tabulka 3	Korelační matice	62
Tabulka 4	Odhad parametrů původního modelu	63
Tabulka 5	Odhad parametrů nového modelu	64
Tabulka 6	Ekonomická verifikace	65
Tabulka 7	Statistická verifikace	66
Tabulka 8	Test vhodnosti modelu pro prognózu	68
Tabulka 9	Výpočet testu shody průměrů skutečných a prognózovaných hodnot	70

Seznam použitých zkratk

ČNB Česká národní banka

RPSN Roční procentní sazba nákladů

Sb. Sbírka

SÚ Spotřebitelský úvěr

ZoSÚ Zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

1 Úvod

Problematika SÚ je v současné době celospolečensky diskutovaným tématem, a to zejména ve spojení s tématy jako je ochrana spotřebitele, nebezpečí nadměrného zadlužování, a z toho vyplývající neschopnosti splácení dluhů, která může vést až k exekucím, insolvencím či ztrátě nemovitosti, určené k bydlení pro rodiny dlužníků. Situace je o to vážnější, že úrovní ochrany spotřebitele v oblasti SÚ, nejsou ovlivněny pouze životní perspektivy spotřebitelů, ale i jejich rodin.

Nový ZoSÚ nabyl účinnosti dne 1.12.2016. Kromě dosažení souladu českých a unijních právních předpisů si tento zákon klade za cíl zvýšit regulaci na trhu úvěrů, zlepšit ochranu dlužníků a celkově významně zvýšit ochranu spotřebitele v těchto oblastech. Došlo tak k zásadním změnám v regulaci poskytování SÚ. Zvýšená ochrana spotřebitele tkví například ve změně pravidel definujících SÚ, objemu povinně poskytovaných informací a vysvětlení ještě před samotným poskytnutím úvěru, způsobu posuzování úvěruschopnosti žadatele o úvěr, odkladu realizace zástavního práva na straně jedné, ale i ve zjednodušení možnosti prodeje nemovitosti spotřebitelem po dobu trvání úvěru na straně druhé. Dále tkví například v dohledu ČNB nad nebankovními subjekty a v radikální změně podmínek, za kterých mohou nebankovní subjekty podnikat. V neposlední řadě také ve zmírnění smluvních pokut a zlevnění předčasného splacení.

Jelikož se jedná o tematiku z právního hlediska značně komplexní, tato diplomová práce přináší, v míře omezené svým rozsahem, v teoretické části, bližší rozbor vybraných aspektů ochrany spotřebitele, právní specifikaci SÚ včetně povinných specifik smlouvy o spotřebitelském úvěru dle ZoSÚ, bližší rozbor některých aspektů smluvního vztahu a právní rámec činnosti nebankovních poskytovatelů. Jedním z reprezentativních ukazatelů nepříznivé situace v oblasti poskytování SÚ domácnostem je objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení. Tento ukazatel se jeví jako vhodná vysvětlovaná proměnná pro sestavení ekonometrického modelu, kterým lze danou situaci v oblasti SÚ kvantifikovat a v jeho rámci i identifikovat některé z podstatných faktorů, které na tuto proměnnou působí. Z toho důvodu obsahuje teoretická část práce teorii finanční ekonometrie a v praktické části je sestaven samotný ekonometrický model. Na základě výše zmíněného vznikla výzkumná otázka, zdali může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení a zdali tento vliv bude možné statisticky prokázat.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je identifikovat některé z podstatných faktorů působících na objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení.

V rámci dílčího cíle bude řešena výzkumná otázka, zdali může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení.

2.2 Metodika

V teoretické části práce je použita metoda literární rešerše k vytvoření soupisu podstatných faktů a informací k právnímu rámci tematiky SÚ i k teorii finanční ekonometrie. V rámci analýzy právních a jiných relevantních zdrojů byl dekompozicí rozložen celek právní úpravy poskytování SÚ a byly vybrány některé její podstatné části, které reprezentují důležité principy, na kterých tato právní úprava stojí. Metoda komparace se uplatnila v provedení srovnání dvou případů úvěrů, které přispělo k osvětlení tematiky RPSN. V teoretické části je rovněž použit doslovný, systematický a logický výklad práva.

V praktické části práce je použita metoda zejména ekonometrické analýzy k zjištění faktorů působících na objem SÚ domácností se selháním splácení, včetně testování statistických hypotéz o statistické významnosti vlivu těchto faktorů na objem SÚ domácností se selháním splácení.

Hypotézy o vlivu vybraných faktorů:

Hypotéza první: Úrokové sazby SÚ domácností mají vliv na objem SÚ domácností se selháním splácení

$H_0: \gamma_1 = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \gamma_1 \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu

Hypotéza druhá: Obecná míra nezaměstnanosti má vliv na objem SÚ domácností se selháním splácení

$H_0: \gamma_2 = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \gamma_2 \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu

Hypotéza třetí: Průměrná hrubá měsíční mzda nominální má vliv na objem SÚ domácností se selháním splácení

$H_0: \gamma_3 = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \gamma_3 \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu

Tyto hypotézy budou testovány pomocí T-testu.

V případě verifikace sestaveného ekonometrického modelu bude provedena ex post prognóza pro vyhodnocení možného dopadu působení ZoSÚ od doby jeho přijetí. Tím bude zodpovězena výzkumná otázka, zdali může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení. To je ovšem podmíněno vyhodnocením vhodnosti modelu pro prognózu, která bude provedena pomocí normované odchylky. V případě, že normovaná odchylka bude větší než 1, nebude možné model použít pro ex post prognózu. V opačném případě se ex post prognóza provede a vyhodnocení vlivu zákona o SÚ bude provedeno testováním shody průměru prognózovaných hodnot a hodnot skutečných v době platnosti ZoSÚ.

Hypotéza čtvrtá: V době platnosti tohoto zákona se skutečné hodnoty signifikantně liší od hodnot prognózovaných v ex post prognóze

$H_0: \varnothing y - \varnothing \hat{y} = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \varnothing y - \varnothing \hat{y} \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu přijetí zákona o SÚ

Bude testováno pomocí T-testu.

Závěrem je použita metoda syntézy k vyhodnocení jednotlivých zjištění a výsledků a jsou formulovány závěry a doporučení.

3 Teoretická východiska

K bližšímu pochopení mechanismů působících v oblasti spotřebitelských úvěrů je třeba pochopit jak právní rámec, tak ekonomické ukazatele a metody umožňující kvantifikovat vlivy, které na tuto problematiku působí.

3.1 Ochrana spotřebitele

Spotřebitel je v rámci občanského zákoníku vymezen jako každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.¹ Zákon o ochraně spotřebitele vymezuje spotřebitele jako fyzickou nebo právnickou osobu, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami.²

V zákoně o ochraně spotřebitele je zakotven zákaz nekalých obchodních praktik, zejména ve smyslu klamání spotřebitele a neplnění zákonných informačních povinností vůči spotřebiteli.³ Tento zákon rovněž zakazuje diskriminační chování vůči spotřebiteli. Další zákaz vymezený v tomto zákoně spočívá v zákazu prodávajícímu, což v tomto případě znamená poskytovateli nebo zprostředkovateli v provozování obchodních praktik, které obsahují nesprávnou nebo neúplnou informaci, do čehož lze zahrnout i reklamu nebo konání vůči spotřebiteli. Dále jsou zakázány agresivní obchodní praktiky.⁴ Na základě obecné právní úpravy jsou zakázána ujednání, která by mohla být v rozporu s dobrými mravy nebo ujednání porušující právo týkající se postavení osob⁵.

Ujednání § 3 ZoSÚ pojednává o zásadě poctivosti jako o určitém standardu jednání, který je charakterizován poctivostí a otevřeností, a přihlédnutím k zájmům druhé strany. Tyto principy se uplatňují také v souvislosti se zásadou poctivého obchodního styku ve smyslu modifikace institutu dobrých mravů ve vztazích hospodářského charakteru.⁶

¹ § 419 zákona č. 89/2012, Sb. občanský zákoník.

² § 2 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

³ § 4 a n. zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

⁴ § 5 písm. b) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

⁵ § 1 odst. 2, § 580 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁶ VÍTOVÁ, B. *Zákon o ochraně spotřebitele: komentář*. 2016, s. 41-50.

3.1.1 Právní úprava ochrany spotřebitele a její oblasti

Problematika ochrany spotřebitele byla značně ovlivněna evropským právem, které souvisí v oblasti ochrany spotřebitele s předběžným programem EHS z roku 1975 o ochraně spotřebitele a informační politice. Tento program stanovoval pět základních práv pro spotřebitele: právo spotřebitele na ochranu bezpečnosti a zdraví, právo na ochranu ekonomických zájmů, právo na informace, právo na náhrady vzniklých škod a právo na vzdělávání a zastoupení. Dále následovaly směrnice EHS a EU. Zejména směrnice Rady 93/13/EHS z roku 1993 o nekalých podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, směrnice Rady 85/577/EHS z roku 1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/EC z roku 1997 o ochraně spotřebitele z hlediska smluv sjednávaných na dálku.⁷

Současná česká právní úprava, zabývající se problematikou ochrany spotřebitele v oblasti SÚ je založena zejména na těchto právních předpisech:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
- Zákon č. 257/2016 Sb., o SÚ
- Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků
- Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.⁸

V rámci problematiky SÚ požívá spotřebitel v ČR ochranu především v oblastech:

- omezení druhů subjektů oprávněných poskytovat SÚ
- požadavky na odbornost osob oprávněných poskytovat a zprostředkovávat SÚ
- požadavky na kapitálovou vybavenost poskytovatelů SÚ
- požadavky na úpravu vnitřních předpisů a pravidel poskytovatelů
- vydání oprávnění k činnosti poskytovatelů a zprostředkovatelů SÚ
- evidence osob oprávněných poskytovat a zprostředkovávat SÚ ve veřejném registru

⁷ DOHNAL, J. *Spotřebitelský úvěr: praktická příručka s příklady a judikaturou*. 2011, s. 13-14.

⁸ ČERVENKA, M., IRCINGOVÁ D., ŠKVÁRA M. *Spotřebitelské úvěry 2017: průvodce teorií a praxí úvěrování dle zákona č. 257/2016 Sb.* 2017, s. 37.

- pravidla odborné péče a komunikace se spotřebitelem
- zákaz současného pobírání odměny od spotřebitele i poskytovatele a omezení plateb
- pravidla pro poskytování rady
- informační povinnost
- omezení smluvních podmínek SÚ
- úprava postupu věřitele při prodlení spotřebitele a omezení při předčasném ukončení
- dohled nad poskytováním SÚ
- působnost finančního arbitra.⁹

3.1.2 Bližší rozbor vybraných aspektů ochrany spotřebitele v rámci SÚ

Omezení druhu subjektů oprávněných poskytovat SÚ

Jedná se o prvek ochrany spotřebitele, jehož úkolem je vnést více transparentnosti a důvěryhodnosti na trh SÚ, a vymítit tak lichvu z tohoto oboru podnikání.

V souvislosti s přijetím ZoSÚ byl také novelizován zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Došlo ke zrušení vázané živnosti poskytování nebo zprostředkování SÚ a vynětí poskytování a zprostředkování SÚ z jeho působnosti. Poskytování a zprostředkování SÚ tedy již není živností.¹⁰

Subjekty, které jsou oprávněny po splnění stanovených podmínek poskytovat v rámci podnikání jsou tyto:

- banka, zahraniční banka a zahraniční finanční instituce za podmínek stanovených zákonem upravujícím činnost bank,
- spořitelní a úvěrní družstvo za podmínek stanovených zákonem upravujícím činnost spořitelních a úvěrních družstev,
- platební instituce a zahraniční platební instituce za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk,

⁹ ČERVENKA, M., IRCINGOVÁ D., ŠKVÁRA M.. *Spotřebitelské úvěry 2017: průvodce teorií a praxí úvěrování dle zákona č. 257/2016 Sb.*, 2017, s. 38.

¹⁰ § 3 odst. 3 písm. a) živnostenského zákona.

- poskytovatel platebních služeb malého rozsahu za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk,
- instituce elektronických peněz a zahraniční instituce elektronických peněz za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk,
- vydavatel elektronických peněz malého rozsahu za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk a
- nebankovní poskytovatel SÚ (dle § 9 ZoSÚ) za podmínek stanovených tímto zákonem.¹¹

Požadavky na kapitálovou vybavenost nebankovních poskytovatelů

ZoSÚ stanovuje nebankovním společnostem povinnost podnikat formou akciové společnosti se sídlem v ČR s počátečním kapitálem v minimální výši 20 milionů Kč. Zároveň je však stanoven požadavek průběžného udržování kapitálu ve výši 5 % objemu poskytnutých a dosud nesplacených úvěrů.¹²

Informační povinnost vůči spotřebiteli

Informace požadované ZoSÚ poskytují spotřebiteli poskytovatelé a zprostředkovatelé SÚ bezplatně.¹³ Jestliže ZoSÚ nestanoví jinak, tyto informace se poskytují v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat.¹⁴

Jestliže je žádost žadatele o SÚ odmítnuta na základě výsledku z posouzení jeho úvěruschopnosti, je poskytovatel povinen o tom žadatele bez zbytečného prodlení informovat. Jestliže žádosti nebude vyhověno na základě výsledku automatického zpracování údajů, nebo vyhledávání v databázi podle § 88 odst. 1 ZoSÚ, musí o tom poskytovatel žadatele informovat a poskytnout mu tento výsledek a informaci o použité databázi.¹⁵

¹¹ § 7 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹² § 14 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³ § 90 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴ § 90 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁵ § 89 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Povinné informace uváděné v reklamě

Reklama je jakožto prvek marketingové komunikace hojně využívaná i v oboru poskytování SÚ. Požadavky na uvádění povinných informací v reklamě stanovuje ZoSÚ. Některé z těchto informací se uvádí ve formě tzv. reprezentativního příkladu, který by měl spotřebiteli jednoduchou formou modelovat parametry vzorového SÚ tak, aby bylo možné s jistotou pochopit parametry poskytovaného úvěru i bez širších znalostí této tematiky. Spotřebitel si tak může být jist, že poskytovatel či zprostředkovatel nemůže dodatečně zatížit úvěr dalšími poplatky.

Povinné informace uváděné v reklamě jsou: v případě SÚ na bydlení uvedení zprostředkovatele, jestliže existuje, případný požadavek na zajištění SÚ na bydlení, RPSN, zápůjční úroková sazba a její typ, informace o všech poplatcích, které jsou spojeny se SÚ, a které budou tedy promítnuty do RPSN, celková výše jistiny, výše jednotlivých splátek úroku, celková částka, kterou spotřebitel zaplatí, doba trvání SÚ, dále v případě SÚ ve formě odložené platby za konkrétní zboží nebo službu jejich cena a výše zálohy, jestliže je uplatňována a taktéž informace, jestli existuje povinnost uzavřít smlouvu o doplňkové službě k SÚ.¹⁶

Informace trvale přístupné spotřebiteli

Poskytovatel je povinen za účelem ochrany spotřebitele poskytovat transparentní formou široké spektrum informací, týkajících se nabízených SÚ a údajů o sobě, jako poskytovatel. Tyto údaje se uvádějí v dokumentu, který předává poskytovatel spotřebiteli a nazývá se Evropský standardizovaný informační přehled neboli zkráceně ESIP, viz Příloha A. Tyto informace jsou rovněž obsaženy ve Formuláři pro informace o SÚ poskytovaném ve formě možnosti přečerpání a za účelem sjednání smlouvy, kterou se odkládá platba nebo mění způsob splacení, viz. Příloha B.

Dle ZoSÚ je poskytovatel povinen trvale zpřístupnit v listinné podobě, na jiném trvalém nosiči dat, nebo na svých internetových stránkách tyto informace: kontaktní údaje, údaje o registru nebo seznamu, kde je registrováno jeho oprávnění k činnosti, interní mechanismus vyřizování stížností, informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů prostřednictvím finančního arbitra, orgánu dohledu, procesu poskytování SÚ,

¹⁶ § 91 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

informace vyžadované od spotřebitele za účelem posouzení jeho úvěruschopnosti, informace o tom, zda je poskytována rada podle ustanovení § 85, odst. 1 ZoSÚ, účel využití SÚ, popřípadě, že úvěr je poskytován bez účelu, dále informace o zajištění SÚ, pokud je vyžadováno, rovněž možnou dobu trvání SÚ a informace o typech dostupných zápůjčních úrokových sazeb. Dále pak reprezentativní příklad, RPSN, další náklady, které nejsou do celkových nákladů SÚ zahrnuty, jestliže existují, informace o možnostech splácení SÚ včetně počtu, četnosti a výše splátek, podmínky, za jakých je možno SÚ předčasně splatit, případný požadavek na ocenění nemovité věci, náklady na ocenění, a zda ocenění provede spotřebitel. Další náležitostí jsou informace, zdali existuje povinnost uzavřít smlouvu o doplňkové službě, která souvisí se SÚ a upozornění na důsledky vyplývající z nedodržení závazků souvisejících se smlouvou o SÚ.¹⁷

Předsmluvní informace

Poskytovatel i zprostředkovatel SÚ jsou povinni poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení předsmluvních informací, aby měl spotřebitel jistotu, že podmínkám a parametrům nabízeného úvěru správně rozumí a mohl tak zhodnotit, zda mu tyto podmínky a parametry skutečně vyhovují.

Podmínky poskytování a vysvětlování předsmluvních informací upravuje § 94 ZoSÚ. Jedná se např. o to, že je stanoveno, že informace poskytuje spotřebiteli poskytovatel.¹⁸ Ten musí poskytnuté informace spotřebiteli náležitě vysvětlit, aby byl spotřebitel schopen posoudit, zda navrhovaná smlouva o SÚ odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Jedná se např. o důsledky prodloužení s plněním povinností spotřebitele z uzavřené smlouvy o SÚ, nebo základní informace o jednotlivých nabízených produktech a jejich dopady na spotřebitele.¹⁹ Je-li SÚ zprostředkováván zprostředkovatelem, je zprostředkovatel povinen poskytnout spotřebiteli informace a náležité vysvětlení stejně, jako je k tomu povinen poskytovatel. Tím nejsou dotčeny povinnosti poskytovatele.²⁰ Platí však, že splní-li povinnost poskytnout informace a vysvětlení zprostředkovatel, splnil tuto

¹⁷ § 92 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁸ § 94 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁹ § 94 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²⁰ § 94 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

povinnost i poskytovatel a naopak, že splní-li povinnost poskytnout informace a náležité vysvětlení poskytovatel, splnil tím tuto povinnost i zprostředkovatel.²¹

Poskytovatel SÚ je povinen poskytnout spotřebiteli před smluvní informace ve formě Formuláře pro standardní informace o SÚ, viz Příloha C, nebo Formulář pro informace o SÚ poskytovaném ve formě možnosti přečerpání a za účelem sjednání nové smlouvy, kterou se odkládá platba nebo mění způsob splácení, viz Příloha B, v závislosti na druhu SÚ. Tyto formuláře mají standardní formu, od které se nelze odchýlit a tvoří přílohy č. 2 a č. 3 ZoSÚ. Poskytovatel formulář pouze vyplní na základě konkrétních podmínek a konkrétních parametrů týkajících se daného konkrétního úvěru a předá spotřebiteli před uzavřením smlouvy o úvěru, aby měl spotřebitel možnost si v jednoduché formě zrekapitulovat podmínky a parametry úvěru a učinit bezpečné rozhodnutí, zda smlouvu o úvěru uzavře či nikoli.

Před uzavřením smlouvy o **SÚ jiném než na bydlení**, musí být spotřebiteli podle § 95 ZoSÚ poskytnuty informace o druhu SÚ, kontaktních údajích poskytovatele, popř. zprostředkovatele, celkové výši SÚ a podmínkách jeho čerpání, době trvání SÚ, zboží nebo službě a o jejich ceně, která by byla placena bez využití SÚ. V případě SÚ **ve formě odložené platby** za zboží nebo službu **a smlouvy o vázaném SÚ** musí být poskytnuty informace o zápůjční úrokové sazbě, jakož i o době, podmínkách a postupu pro změnu zápůjční úrokové sazby, celkové částce, kterou má spotřebitel zaplatit. Důležitým údajem je i RPSN, která musí být dále vysvětlena prostřednictvím reprezentativního příkladu s uvedením veškerých předpokladů použitých pro její výpočet, u které je poskytovatel povinen zohlednit spotřebitelovy požadavky na SÚ. Dále výši, počet a četnost plateb, informace o platbách za vedení účtu, platbách za používání platebních prostředků pro platební transakce i čerpání, a o veškerých ostatních platbách, vyplývajících ze smlouvy o SÚ. Je také třeba uvést případnou povinnost spotřebitele hradit notáři náklady spojené s uzavřením smlouvy o SÚ, případnou povinnost uzavřít smlouvu o doplňkové službě související se smlouvou o SÚ, je-li uzavření smlouvy o doplňkové službě povinné pro získání SÚ. Další důležitou informací je údaj o úrokové sazbě použitelné v případě opožděných plateb nebo smluvní pokutě v případě prodlení spotřebitele, a o veškerých dalších důsledcích vyplývajících z prodlení spotřebitele, případně požadovaném

²¹ § 94 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

zajištění, právu na odstoupení od smlouvy o SÚ, právu na předčasné splacení SÚ, o případném právu poskytovatele na náhradu vzniklých nákladů a o způsobu jejich stanovení. Spotřebitel musí být uvědoměn o svém právu na okamžité a bezplatné vyrozumění o výsledku vyhledávání v databázi (v rámci posuzování úvěruschopnosti spotřebitele), je-li žádost o poskytnutí SÚ zamítnuta na základě vyhledávání v databázi. Dále musí být informován o svém právu na bezplatné obdržení návrhu textu smlouvy o SÚ.²²

Před uzavřením smlouvy o SÚ na bydlení musí být spotřebiteli poskytnuty informace ve formě Evropského standardizovaného informačního přehledu (ESIP), viz Příloha A.²³

Informace o SÚ jiném než na bydlení se poskytují prostřednictvím formuláře uvedeného v příloze č. 2 k ZoSÚ s názvem Formulář pro standardní informace o SÚ, viz Příloha C.²⁴

Informace o SÚ na bydlení se poskytují prostřednictvím formuláře Evropský standardizovaný informační přehled, uvedeného v příloze č. 4 k ZoSÚ, viz Příloha A.²⁵

Informace poskytované před uzavřením smluv o SÚ ve formě možnosti přečerpání a před uzavřením dohody za účelem odvrácení řízení o nárocích poskytovatele se poskytují prostřednictvím formuláře uvedeného v případě SÚ jiného než na bydlení v příloze č. 3 k ZoSÚ, tj. Formulář pro informace o SÚ poskytovaném ve formě možnosti přečerpání a za účelem sjednání nové smlouvy, kterou se odkládá platba nebo mění způsob splacení, viz Příloha B. V případě SÚ na bydlení jsou informace obsaženy v příloze č. 4 k ZoSÚ, tj. Evropský standardizovaný informační přehled, zkráceně ESIP, viz Příloha A.²⁶

Nestanoví-li zákon jinak, všechny informace musí být stejně výrazné. Nesmí tedy např. dojít k používání menšího či většího písma.²⁷ Informace poskytované při sjednávání smlouvy o SÚ formou hlasové telefonní komunikace se poskytují prostřednictvím hlasové telefonní komunikace.²⁸

²² § 95 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²³ § 94 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²⁴ § 99 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²⁵ § 99 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²⁶ § 99 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²⁷ § 99 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

²⁸ § 99 odst. 5 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Poskytování rady

Poskytovatel a zprostředkovatel sdělí před poskytnutím rady nebo před posouzením úvěruschopnosti spotřebiteli, jaké informace a doklady musí spotřebitel poskytnout za účelem posouzení jeho úvěruschopnosti a poskytnutí rady ve věci výběru vhodného produktu SÚ a doby pro jeho poskytnutí pro tohoto konkrétního spotřebitele. Tyto informace musí být přiměřené a nezbytné. Jestliže žádá poskytovatel o tyto informace prostřednictvím zprostředkovatele, zprostředkovatel vyžádané informace předá poskytovateli.²⁹

Spotřebitel poskytne poskytovateli nebo zprostředkovateli úplné a pravdivé informace. Tyto informace za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele poskytovatel a zprostředkovatel ověří způsobem přiměřeným dané situaci, popř. též použitím nezávisle ověřitelných údajů.³⁰ Spotřebitel je na základě zveřejněných nebo sdělených informací před poskytnutím rady informován, že pokud spotřebitel neposkytne úplné a pravdivé informace a poskytovatel proto nebude schopen posoudit jeho úvěruschopnost, poskytovatel SÚ neposkytne.³¹

Poskytovatel nebo zprostředkovatel poskytuje radu na základě analýzy finanční situace spotřebitele, jeho požadavků, cílů a potřeb, která vychází z aktuálních informací, a rizik, kterým může být spotřebitel vystaven po celou dobu trvání SÚ, a výběru z dostatečného počtu vhodných produktů SÚ.³² Poskytovatel nebo zprostředkovatel je povinen sdělit spotřebiteli, z kterých produktů a kterých poskytovatelů výběr vychází.³³ „Spotřebitel obdrží v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat záznam o poskytnuté radě, který obsahuje:

- a) požadavky, cíle a potřeby spotřebitele související s daným spotřebitelským úvěrem,
- b) důvody, na kterých poskytovatel nebo zprostředkovatel zakládá svou radu podle odstavce 1, týkající se uzavření vhodné smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo podstatné změny závazku z takové smlouvy,

²⁹ § 84 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³⁰ § 84 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³¹ § 84 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³² § 85 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³³ § 84 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

- c) vysvětlení dopadu uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo podstatné změny závazku z takové smlouvy na spotřebitele, včetně souvisejících rizik,
- d) analýzu podle odstavce 1 písm. a)³⁴

Právo poskytovatele poskytovat spotřebiteli doporučení podle § 3 odst. 1 písm. a) bodu 3 ZoSÚ nebo právo zprostředkovatele poskytovat spotřebiteli doporučení podle § 3 odst. 1 písm. b) bodu 3 ZoSÚ není dotčeno. V případě poskytování doporučení poskytovatel nebo zprostředkovatel informuje spotřebitele, že mu neposkytuje radu podle pravidel stanovených tímto zákonem.³⁵

3.1.3 Posouzení úvěruschopnosti žadatele o SÚ

Poskytovatel před uzavřením smlouvy o SÚ nebo změnou závazku z takové smlouvy, spočívající ve významném navýšení celkové výše SÚ provede posouzení úvěruschopnosti žadatele o SÚ (spotřebitele) na základě informací, které žadatel o SÚ (spotřebitel) poskytne. Tyto informace musí být dostačující k tomu, aby poskytovatel nabyl jistotu, že neexistují důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele SÚ splácet. Tyto informace musí být zároveň spolehlivé, dostatečné a přiměřené. Pokud je to nezbytné, může poskytovatel využít informací dostupných z databází.³⁶ Jedná se o informační databáze, které poskytují informace o bonitě a důvěryhodnosti spotřebitele. Např. BRKI (CBC), což je Bankovní registr klientských informací neboli Czech Banking Credit Bureau, a.s., který obsahuje informace o platební morálce klientů bank. Dále je k dispozici NRKI (CNCB), tedy Nebankovní registr klientských informací neboli Czech Non-Banking Credit Bureau, z.s.p.o., ve kterém lze dohledat informace o klientech nebankovních poskytovatelů SÚ, klientech leasingových společností, poskytujících úvěrové produkty a klientů faktoringových společností. Lze využít také registr negativní informací Solus, ale ten poskytuje pouze informace o nesplněných závazcích klientů členů sdružení SOLUS. Samozřejmě lze k posouzení úvěruschopnosti žadatele také využít veřejně dostupné informace z webového přístupu k insolvenčnímu rejstříku, který je veden Ministerstvem

³⁴ § 85 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³⁵ § 84 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³⁶ § 86 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

spravedlnosti ČR, a který obsahuje informace o insolvenčních řízeních vyhledávané osoby.³⁷

Poskytovatel v procesu posuzování úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet pravidelné splátky SÚ. Za tím účelem porovnává příjmy a výdaje spotřebitele a přihlédne ke způsobu plnění dosavadních dluhů. Jestliže ze smlouvy o SÚ vyplývá, že SÚ má být částečně nebo úplně splacen výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli tedy pravidelnými splátkami, nebo jestliže je z finanční situace spotřebitele patrné, že bude schopen splácet SÚ bez ohledu na své příjmy, přihlíží poskytovatel SÚ i k hodnotě žadatelova majetku.³⁸

Důsledky porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele

Jestliže dojde k poskytnutí SÚ bez řádného provedení posouzení úvěruschopnosti, jak to vyžaduje § 86 ZoSÚ, má to následek neplatnost smlouvy. Spotřebitel má možnost uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě, která začíná běžet ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je pak povinen vrátit načerpanou jistinu SÚ v době přiměřené jeho možnostem.³⁹ Jestliže dojde ke sporu ve věci, jak dlouhá je doba odpovídající možnostem spotřebitele, určí tuto dobu na návrh některé ze smluvních stran soud. Soud zváží možnosti spotřebitele ve smyslu jeho příjmu a jeho celkovým sociálním a majetkovým poměrům.⁴⁰ Dojde-li ke změně možností spotřebitele, může soud na návrh některé ze smluvních stran tuto dobu změnit.⁴¹ ČNB také může udělit věřiteli pokutu.⁴²

3.1.4 Finanční arbitř

Dojde-li ke sporu mezi spotřebitelem a věřitelem nebo zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování SÚ nebo jiného úvěru, zápůjčky, či obdobné finanční služby, k rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitř. Jeho výkon a pravomoci se řídí zákonem č. 229/2002 Sb.,

³⁷ ČERVENKA, M., IRCINGOVÁ D., ŠKVÁRA M.. *Spotřebitelské úvěry 2017: průvodce teorií a praxí úvěrování dle zákona č. 257/2016 Sb.*, 2017, s. 67-68.

³⁸ § 86 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

³⁹ § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁴⁰ § 87 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁴¹ § 87 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁴² § 153 odst. 1 písm. l) bod 1, § 154 odst. 1 písm. c) zákona č. 257/2016 Sb. o SÚ.

o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů.⁴³ Ani sjednání rozhodčí smlouvy nevyklučuje pravomoc arbitra.⁴⁴

Možnost mimosoudního řešení spotřebitelských sporů prostřednictvím finančního arbitra je zakotvena v ZoSÚ. Jedná se o jednu z povinných informací, obsažených ve smlouvě o SÚ.⁴⁵ ZoSÚ ukládá rovněž zprostředkovateli povinnost s dostatečným předstihem před zprostředkováním SÚ poskytnout spotřebiteli informace o možnosti mimosoudního řešení spotřebitelských sporů prostřednictvím finančního arbitra.⁴⁶ Tato možnost patří mezi informace trvale přístupné spotřebiteli, které musí poskytovatel trvale zpřístupnit v listinné podobě, na jiném trvalém nosiči dat, nebo na svých internetových stránkách.⁴⁷

RPSN

Jedním z druhů sporů, které jsou v působnosti rozhodování finančního arbitra, jsou spory ve věci správnosti údaje RPSN.

RPSN lze řadit mezi ekonomické ukazatele, které poskytují informace o úrovni platebních podmínek SÚ. Vypovídají o nákladovosti SÚ. RPSN je komplexní nákladový ukazatel úvěru. Spotřebitel z tohoto ukazatele získá přesnější informaci o nákladech na úvěr než pouze ze znalosti úrokové sazby. Pro výpočet RPSN je zapotřebí znát výši úvěru, úrokovou sazbu, délku finančního roku, datum poskytnutí úvěru, výše jednotlivých splátek a jejich počet, počet a výše případných poplatků a jiných plateb. Mezi poplatky a jiné platby se zahrnují veškeré platby, které s úvěrem souvisí, jako i například pojištění nebo poplatek za poskytnutí úvěru a další.⁴⁸

Jedná se o povinný údaj, který musí být spotřebiteli poskytován automaticky i bez vyžádání na základě ZoSÚ. Za účelem odstranění nejasností je vzorec i s vysvětlením výpočtu a dodatečnými předpoklady pro výpočet, uveden přímo v příloze č. 1 k ZoSÚ, viz Příloha D.⁴⁹

⁴³ § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ § 1 odst. 2 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 106 odst. 1 písm. s) zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁴⁶ § 93 odst. 1 písm. j) zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁴⁷ § 92 odst. 1 písm. d) zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁴⁸ ŠOBA, O., ŠIRŮČEK M. *Finanční matematika v praxi*. 2017, s. 336.

⁴⁹ Příloha č. 1 k zákonu č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Vzorec pro výpočet RPSN

(1)

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-s_l}$$

kde: X je roční procentní sazba nákladů; m je číslo posledního čerpání; k je číslo čerpání, proto $1 \leq k \leq m$; C_k je částka čerpání k ; t_k je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každého následného čerpání, proto $t_1 = 0$; m' je číslo poslední splátky jistiny nebo nákladů; l je číslo splátky jistiny nebo nákladů; D_l je výše splátky jistiny nebo nákladů; s_l je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každé splátky jistiny nebo nákladů.⁵⁰

Srovnání úvěrů

Z tabulky 1 je patrné, že i v případě stejné částky jistiny úvěru, úrokové sazby, stejné celkové částce zaplaceného úroku a stejné délce úvěru, má na výslednou výši RPSN vliv i doba úhrady splátek úvěru (jistiny a úroků).

Tabulka 1 Srovnání úvěrů – rozdíl v RPSN

Nabídka úvěru č. 1		Nabídka úvěru č. 2	
Výše úvěru:	100000 Kč	Výše úvěru:	100000 Kč
Trvání úvěru	1 rok	Trvání úvěru	1 rok
Počet splátek:	12	Počet splátek:	1
Výše splátek:	916,70 Kč	Výše splátky:	11000 Kč
Úroková sazba	11 % p.a.	Úroková sazba	11 % p.a.
Úrok celkem:	11000 Kč	Úrok celkem:	11000 Kč
Frekvence spláčení:	měsíčně	Frekvence spláčení: jednorázově na konci	
Vrácení jistiny: na konci úvěru jednorázově		Vrácení jistiny: na konci úvěru jednorázově	
VÝSLEDNÉ RPSN	11,61 %	VÝSLEDNÉ RPSN	11,03 %

Zdroj: vlastní zpracování

⁵⁰ Příloha č. 1 k zákonu č. 257/2016 Sb., o SÚ.

3.2 Spotřebitelský úvěr

SÚ nám mohou pomoci splnit některý krátkodobý cíl, ale je to za cenu oddálení cílů dlouhodobých.⁵¹ „Mezi hlavní důvody, proč se lidé zadlužují, je snaha ukázat okolí, že na to mají. Nejčastěji tak jde o potvrzování vlastního statusu a jeho zvyšování.“⁵² Z dalších důvodů lze zmínit například špatnou finanční situaci sociálně slabých občanů, kteří si půjčují na zajištění základních potřeb typu úhrada pronájmu a jídla. Tito lidé se pak často dostávají do spirály dluhů, ve které existuje jen omezené množství řešení. V lepším případě tito lidé dosáhnou schválení oddlužení. K tomu ovšem musí splnit zákonné náležitosti a soud jim musí povolit řešení úpadku dlužníka oddlužením.

Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů.⁵³ Tato lhůta pro přihlášení pohledávek věřitele začíná běžet ode dne zveřejnění Usnesení o insolvenčním návrhu dlužníka a o návrhu na povolení oddlužení v insolvenčním rejstříku, který je dostupný na webu Ministerstva spravedlnosti. Problém pro věřitele spočívá v tom, že dlužník je povinen v Insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení uvést konkrétní seznam svých zajištěných a nezajištěných dluhů, včetně jmen a adres věřitelů, očekávaných příjmů v následujících 5 letech, seznam svého majetku a historii toho, jak k zadlužení došlo. Soud na základě těchto náležitostí buď oddlužení povolí, či nikoliv. Ačkoliv oddlužení schválí na základě zvážení naprosto konkrétních údajů a disponuje jmény a adresami věřitelů, nedá jim ovšem žádnou cestou vědět, že vydal Usnesení o insolvenčním návrhu dlužníka a o návrhu na povolení oddlužení. Jestliže věřitelé nepřetržitě nekontrolují své dlužníky v insolvenčním rejstříku (což je na hranici reálnosti), snadno se stane, že lhůtu 30 dnů zmeškají. K přihláškám, které budou podány později, Insolvenční soud nepřihlíží, a takto přihlášené pohledávky nebudou v insolvenčním řízení uspokojeny. Lidé se zadlužují i kvůli nákupu zbytných produktů. „Nejčastějším důvodem pro zadlužení tak není řešení praktické záležitosti, ale ryze splnění nějakého snu. Klíčovým mezníkem je snaha zvýšení životní úrovně a sociálního statutu.“⁵⁴

⁵¹ SYROVÝ, P., TYL T.. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 2014, s. 200.

⁵² JANDA, J. *Jak žít šťastně na dluh*. 2013, s. 25.

⁵³ Zákon č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) § 136 odst. 3.

⁵⁴ JANDA, J. *Jak žít šťastně na dluh*. 2013, s. 25.

V době, kdy nebyl ještě v platnosti nový ZoSÚ, se rozmohl jednoznačně negativní jev v podobě tzn. půjček před výplatou. „Jejich rozvoj jde ruku v ruce s rychlou proletarizací internetu, finančními problémy lidí a nízkou finanční gramotností.“⁵⁵ „Smyslem takovéto půjčky je, že žadatel požádá úvěrový subjekt o úvěr v řádu jednotek tisíců korun s krátkou dobou splatnosti a poplatkem za vrácení.“⁵⁶ Půjčky před výplatou, byť jde o pár tisíc korun, včetně jejich poplatků za vrácení, znamenají v hospodaření dlužníků strukturální problém.⁵⁷

Pod pojmem SÚ lze rozumět odloženou platbu, peněžitou zápůjčku, úvěr nebo obdobnou finanční službu poskytovanou nebo zprostředkovanou spotřebiteli.⁵⁸ Spotřebitelským úvěrem na bydlení lze rozumět SÚ:

- a) zajištěný nemovitou věcí nebo věcným právem k nemovité věci,
- b) účelově určený k
 - nabytí, vypořádání nebo zachování práv k nemovité věci nebo součásti nemovité věci,
 - výstavbě nemovité věci nebo součásti nemovité věci,
 - úhradě za převod družstevního podílu v bytovém družstvu nebo nabytí účasti v jiné právnické osobě za účelem získání práva užívání bytu nebo rodinného domu,
 - změně stavby podle stavebního zákona nebo jejímu připojení k veřejným sítím,
 - úhradě nákladů spojených se získáním peněžité zápůjčky, úvěru nebo jiné obdobné finanční služby s účelem uvedeným v bodech 1 až 4, nebo
 - splacení úvěru, peněžité zápůjčky nebo jiné obdobné finanční služby poskytnuté k účelům uvedeným v bodech 1 až 6, nebo
- c) poskytnutý stavební spořitelnou podle zákona upravujícího stavební spoření.⁵⁹

⁵⁵ JANDA, J. *Jak žít šťastně na dluh*. 2013, s. 108.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ JANDA, J. *Jak žít šťastně na dluh*. 2013, s. 110.

⁵⁸ § 2 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁵⁹ § 2 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Vázaným spotřebitelským úvěrem je SÚ, který je vázaný na koupi zboží nebo poskytnutí služby, s výjimkou SÚ na bydlení. Platí, že SÚ je vázaný na koupi zboží nebo poskytnutí služby, pokud je určen výhradně k financování koupě určitého zboží nebo poskytnutí určité služby a

- prodávající nebo osoba poskytující službu je zároveň poskytovatelem,
- poskytovatel využije služeb prodávajícího nebo osoby poskytující službu v souvislosti s uzavřením nebo přípravou smlouvy, ve které se sjednává SÚ, nebo
- konkrétní zboží nebo služba jsou výslovně uvedeny ve smlouvě o SÚ.⁶⁰

Jde-li částečně o SÚ na bydlení podle § 2 odstavce 2 písm. b) ZoSÚ a částečně o SÚ jiný než na bydlení, rozhoduje o tom, zda se na daný SÚ použije právní úprava SÚ na bydlení nebo jiného než na bydlení, převažující účel SÚ. Nelze-li převažující účel určit, použije se na takový SÚ úprava SÚ jiného než na bydlení.⁶¹

3.2.1 Smlouva o spotřebitelském úvěru

Smlouva o SÚ vyžaduje písemnou formu. Nesplnění písemné formy nemá za následek neuzavření nebo neplatnost smlouvy.⁶² Požadavek písemné formy smlouvy o SÚ vyplývá z nutnosti nastolení právní jistoty v těchto smluvních vztazích a z nutnosti zajištění důkazů pro případné právní spory. Smlouvu o SÚ nelze uzavřít telefonicky, neboť musí mít písemnou formu a musí obsahovat předepsané náležitosti.⁶³

Spotřebiteli je poskytovatelem nebo zprostředkovatelem poskytnuto jedno vyhotovení smlouvy o SÚ v listinné podobě, popř. na jiném trvalém nosiči dat neprodleně po uzavření smlouvy.⁶⁴ V dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy o SÚ předloží poskytovatel nebo zprostředkovatel spotřebiteli návrh smluvních podmínek, které mají být obsahem smlouvy o SÚ, v podobě návrhu textu této smlouvy.⁶⁵

⁶⁰ § 2 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁶¹ § 2 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁶² § 104 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁶³ MFČR. Důvodová zpráva k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele [online]. (PDF). [cit. 2017-09-30]. Dostupné z WWW: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Spotrebitelsky-uver_2015-06_Duvodova-zprava-Pravni-uprava-distribuce-uveru-pro-spotrebitele.pdf.

⁶⁴ § 105 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁶⁵ § 105 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Informace ve smlouvě o spotřebitelském úvěru

Smlouva o SÚ musí splňovat nejen podmínky dle občanského zákoníku, ale zároveň i podmínky dle ZoSÚ.

Povinné informace, které musí být dle ZoSÚ uvedené výstižným a zřetelným způsobem jsou: druh SÚ, kontaktní údaje smluvních stran, a je-li SÚ zprostředkován, též kontaktní údaje zprostředkovatele. Dále celková výše SÚ a podmínky jeho čerpání, doba trvání SÚ, určení zboží nebo služby a jejich cena, která by byla placena bez využití SÚ, jde-li o SÚ ve formě odložené platby za zboží nebo službu nebo vázaný SÚ. Uvádí se také zápujční úroková sazba, RPSN, veškeré předpoklady použité pro výpočet této sazby a celková částka, kterou má spotřebitel zaplatit, jakož i výše, počet a četnost plateb. Další náležitostí je informace o právu obdržet bezplatně výpis z účtu, soupis uvádějící doby a podmínky pro splacení úroku a veškeré související opakující se či jednorázové platby, případná povinnost spotřebitele hradit platby za vedení účtu, povinnost spotřebitele hradit platby za používání platebních prostředků pro platební transakce i čerpání, a veškeré další platby. Dále existuje povinnost uvádět úrokovou sazbu použitelnou v případě opožděných plateb a podmínky pro její úpravu a další důsledky vyplývající z prodlení spotřebitele, informaci o případných nákladech na služby notáře. Uveden musí být taktéž požadavek na případné zajištění nebo pojištění, informace o právu na odstoupení od smlouvy o SÚ jiném než na bydlení a lhůtě, během níž může být toto právo vykonáno, a další podmínky pro výkon tohoto práva, včetně informace o povinnosti spotřebitele zaplatit čerpanou jistinu a příslušný úrok podle § 118 odst. 4 ZoSÚ, jakož i o částce úroku splatné za den. Dále je třeba uvádět informace o právech vyplývajících z § 119 odst. 1 a 3 ZoSÚ a podmínkách jejich uplatnění, informaci o právu na předčasné splacení SÚ, a o případném právu poskytovatele na náhradu vzniklých nákladů. U SÚ jiného než na bydlení také informaci o způsobu jejich stanovení, informaci o způsobu ukončení smluvního vztahu, informaci o možnosti mimosoudního řešení spotřebitelských sporů finančním arbitrem, označení příslušného orgánu dohledu a informaci o tom, zda případné použití kapitálu vytvořeného platbami spotřebitele namísto splácení SÚ povede k úplnému splacení SÚ.⁶⁶

⁶⁶ § 106 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Důsledky porušení požadavků na formu a obsah smlouvy o SÚ

Pakliže smlouva o SÚ neobsahuje informaci o zápůjční úrokové sazbě, o RPSN nebo celkové částce, kterou má spotřebitel zaplatit, nebyla-li dodržena písemná forma smlouvy, nebo nebylo-li spotřebiteli poskytnuto písemné vyhotovení smlouvy obsahující tyto informace v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat, platí, že zápůjční úrokovou sazbou je repo sazba uveřejněná ČNB, platná v den uzavření smlouvy o SÚ, jestliže nebyla sjednána zápůjční úroková sazba nižší. K ujednáním o jiných platbách sjednaných ve smlouvě o SÚ se nepřihlíží.⁶⁷

V případě, že by došlo k tomu, že by smlouva o SÚ obsahovala informaci o zápůjční úrokové sazbě, která by byla nižší než ta, která by odpovídala informaci o celkové částce, kterou má spotřebitel zaplatit, snižuje se tím celková částka, kterou má spotřebitel zaplatit tak, aby odpovídala zápůjční úrokové sazbě uvedené ve smlouvě o SÚ. Pokud by smlouva o SÚ obsahovala informaci o celkové částce, kterou má spotřebitel zaplatit, která je nižší, než odpovídá informaci o zápůjční úrokové sazbě, snížila by se zápůjční úroková sazba tak, aby odpovídala celkové částce, kterou má spotřebitel zaplatit, uvedené ve smlouvě o SÚ.⁶⁸

Jestliže by smlouva o SÚ obsahovala informaci o RPSN, která je nižší, než odpovídá skutečnosti, snížila by se zápůjční úroková sazba a celková částka, kterou má spotřebitel zaplatit tak, aby odpovídaly RPSN uvedené ve smlouvě o SÚ.⁶⁹

Pokud by smlouva o SÚ v rozporu se zákonem neobsahovala písemnou informaci o některém právu věřitele vůči spotřebiteli nebo o podmínkách, za kterých může věřitel toto právo uplatnit, platí, že věřitel toto právo nemá. Pokud by smlouva o SÚ v rozporu se zákonem neobsahovala písemnou informaci o některé povinnosti spotřebitele vůči věřiteli nebo o podmínkách, za kterých je spotřebitel povinen tuto povinnost splnit, platí, že spotřebitel tuto povinnost nemá. Pokud by smlouva o SÚ v rozporu se zákonem neobsahovala písemnou informaci o podmínkách, za kterých může spotřebitel uplatnit některé právo vůči věřiteli, platí, že spotřebitel může toto právo vykonat, i když tyto podmínky nejsou splněny.⁷⁰

⁶⁷ § 110 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁶⁸ § 110 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁶⁹ § 110 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷⁰ § 110 odst. 5 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Doba na rozmyšlenou před uzavřením smlouvy o SÚ

Spotřebitel má právo mít 14 dní na rozmyšlenou v případě, že je mu poskytovatelem předložen návrh smluvních podmínek, které mají být obsahem smlouvy o SÚ na bydlení. Tento návrh nesmí poskytovatel po dobu 14 dní změnit ani odvolat. Situace by se změnila v případě, že by během této doby vyšly najevo okolnosti týkající se úvěruschopnosti spotřebitele, na jejichž základě by byl poskytovatel povinen úvěr za nabídnutých podmínek neposkytnout. Pokud spotřebitel sdělí poskytovateli nebo zprostředkovateli do 14 dní ode dne, kdy mu byl návrh smluvních podmínek předložen, že tento návrh přijímá, musí dojít k uzavření smlouvy o SÚ na bydlení bez zbytečného odkladu na základě návrhu smluvních podmínek.⁷¹

Vyloučení použití směnky nebo šeku

K zajištění SÚ nebo k jeho splacení nelze použít směnku nebo šek.⁷² Toto ovšem neplatí u SÚ na bydlení, který po přechodnou dobu nelze dostatečně zajistit zástavním právem. Takový SÚ na bydlení je možné zajistit směnkou nikoli na řad, kterou je věřitel povinen vrátit spotřebiteli neprodleně po zajištění SÚ na bydlení zástavním právem.⁷³

3.2.2 Zajištění spotřebitelského úvěru

Je možno vyžadovat zajištění SÚ určitým druhem zástavy, ale toto zajištění nesmí být k okamžiku uzavření smlouvy o SÚ ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky. To neplatí v případě SÚ na bydlení a v případě, že koupě nebo zachování vlastnictví předmětu zajištění je financováno SÚ jiným než na bydlení, zajištěným tímto předmětem.⁷⁴

Tam, kde tvoří zajištění SÚ nemovitá věc nebo věcné právo k nemovité věci, může mít toto zajištění pouze formu zástavního práva. K jiným ujednáním, ve smyslu zajištění SÚ, se nepřihlíží.⁷⁵

⁷¹ § 111 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷² § 112 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷³ § 112 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷⁴ § 113 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷⁵ § 113 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

3.2.3 Předčasné splacení spotřebitelského úvěru

Spotřebitel má možnost zcela nebo zčásti splatit SÚ kdykoliv po celou dobu trvání SÚ. V takovém případě má spotřebitel právo na snížení celkových nákladů SÚ o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení SÚ.⁷⁶ V tom případě má věřitel právo na náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu vzniknou v souvislosti s předčasným splacením SÚ.⁷⁷

Věřitel nesmí požadovat náhradu nákladů za předčasné splacení, pokud předčasné splacení bylo provedeno:

- v rámci plnění z pojištění určeného k zajištění splacení SÚ,
- u SÚ poskytnutého formou možnosti přečerpání,
- v období, pro které není stanovena pevná zápůjční úroková sazba,
- u SÚ na bydlení do 3 měsíců poté, co poskytovatel spotřebiteli sdělil novou výši zápůjční úrokové sazby podle § 102 odst. 3 ZoSÚ,
- u SÚ na bydlení v důsledku úmrtí, dlouhodobé nemoci nebo invalidity spotřebitele v postavení dlužníka ze smlouvy o SÚ na bydlení, nebo jeho manžela nebo partnera, pokud tato skutečnost vede k výraznému snížení schopnosti spotřebitele splácet SÚ na bydlení, nebo
- u SÚ na bydlení do 25 % celkové výše SÚ během 1 měsíce přede dnem výročí uzavření smlouvy o SÚ na bydlení.⁷⁸

Výše náhrady nákladů podle § 117 odst. 2 zákona ZoSÚ nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené části celkové výše SÚ, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem SÚ 1 rok. Není-li tato doba delší než jeden rok, nesmí výše náhrady nákladů přesáhnout 0,5 % z předčasně splacené části celkové výše SÚ. Ustanovení předchozích vět se nevztahují na náklady, které je věřitel oprávněn požadovat v souvislosti s předčasným splacením SÚ na bydlení, s výjimkou předčasného splacení SÚ na bydlení v souvislosti s prodejem nemovité věci, jejíž nabytí, výstavba nebo zachování práv k této nemovité věci bylo financováno tímto úvěrem, nebo kterou byl tento SÚ zajištěn, kdy spotřebitel je oprávněn úvěr na bydlení zcela předčasně splatit za podmínky, že doba trvání smlouvy o SÚ na bydlení je delší než 24 měsíců, přičemž věřiteli vzniká právo požadovat

⁷⁶ § 117 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷⁷ § 117 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁷⁸ § 117 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

náhradu nákladů podle § 117 odst. 2 zákona ZoSÚ, která ale nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené výše SÚ, maximálně však částku 50 000 Kč.⁷⁹

Výše náhrady nákladů nesmí dále přesáhnout částku úroku, kterou by spotřebitel zaplatil za dobu od předčasného splacení do skončení SÚ. V případě SÚ na bydlení za dobu od předčasného splacení do konce období, pro které je stanovena pevná zápůjční úroková sazba.⁸⁰

3.2.4 Odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru

Spotřebitel může ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření smlouvy o SÚ jiném než na bydlení, odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodů bez jakékoli sankce. V případě, že tato smlouva neobsahuje informace podle § 106 až 108 nebo § 109 odst. 1 ZoSÚ, lhůta pro odstoupení neskončí dříve než 14 dnů poté, co poskytovatel spotřebiteli chybějící informace poskytne v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat.⁸¹

Jestliže spotřebitel od smlouvy o SÚ jiném než na bydlení odstoupí, tento SÚ se od počátku ruší.⁸² Došlo-li k odstoupení, spotřebitel je povinen poskytovateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne odeslání odstoupení, zaplatit jistinu úvěru, úrok ve výši, na kterou by poskytovateli vznikl nárok, pokud by k odstoupení od smlouvy nedošlo, a to za období ode dne, kdy byl SÚ čerpán, do dne, kdy je jistina splacena, a případné nevratné poplatky zaplacené poskytovatelem orgánům veřejné správy nebo jiným osobám pověřeným výkonem veřejné správy.⁸³

3.3 Nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru

Nebankovní poskytovatel SÚ je právnická osoba, která je oprávněna poskytovat SÚ na základě oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ, které jí udělila ČNB.⁸⁴

⁷⁹ § 117 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸⁰ § 117 odst. 5 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸¹ § 118 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸² § 118 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸³ § 118 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸⁴ § 9 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

3.3.1 Podmínky udělení oprávnění k činnosti

ČNB udělí oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ žadateli, pokud:

- je akciovou společností, evropskou společností, nebo společností s ručením omezeným,
- má sídlo i skutečné sídlo na území ČR,
- je důvěryhodný (podmínku důvěryhodnosti musí splňovat i ovládající osoba žadatele),
- je odborně způsobilý,
- má zřízenu dozorčí radu s takovými pravomocemi, jako jsou pravomoci dozorčí rady akciové společnosti podle zákona upravujícího právní poměry obchodních společností a družstev, je-li společností s ručením omezeným,
- má počáteční kapitál alespoň ve výši stanovené tímto zákonem,
- splňuje požadavky na výkon činnosti podle § 15 ZoSÚ,
- je jeho plán obchodní činnosti v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů podložený reálnými ekonomickými propočty,
- návrh pravidel jednání se zájemci o uzavření smlouvy o SÚ splňuje požadavky stanovené tímto zákonem,
- má průhledný a nezávadný původ finančních zdrojů; podmínku průhledného a nezávadného původu finančních zdrojů musí splňovat i ovládající osoba žadatele
- údaje uvedené v žádosti umožňují identifikaci žadatele v příslušném základním registru.⁸⁵

Řízení o žádosti o udělení oprávnění k činnosti

Žádost o udělení oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ lze k ČNB podat pouze elektronicky. Žádost obsahuje, vedle náležitostí stanovených správním řádem, též údaje o splnění podmínek pro činnost nebankovního poskytovatele SÚ stanovených tímto zákonem. K žádosti se připojí doklady prokazující splnění těchto podmínek.⁸⁶

Rozhodnutí o žádosti podle § 11 odst. 1 ZoSÚ, ČNB vydá do 4 měsíců ode dne zahájení řízení.⁸⁷

⁸⁵ § 10 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸⁶ § 11 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸⁷ § 11 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Vyhoví-li ČNB žádosti podle § 11 odst. 1 ZoSÚ v plném rozsahu, zapíše nebankovního poskytovatele SÚ do registru osob oprávněných v oblasti SÚ k činnostem podle tohoto zákona (dále jen "registr"). Rozhodnutí se v takovém případě písemně nevyhotovuje. Rozhodnutí nabývá právní moci okamžikem zápisu nebankovního poskytovatele SÚ do registru. O zápisu nebankovního poskytovatele SÚ do registru ČNB neprodleně elektronicky informuje žadatele.⁸⁸

Trvání oprávnění k činnosti

Oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ trvá do konce pátého kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl nebankovní poskytovatel SÚ zapsán do registru.⁸⁹

Oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ se prodlužuje vždy o dalších 60 měsíců zaplacením správního poplatku. ČNB potvrdí nebankovnímu poskytovateli SÚ zaplacení správního poplatku bez zbytečného odkladu.⁹⁰

3.3.2 Některé požadavky na výkon činnosti

Nebankovní poskytovatel SÚ zavede a udržuje postupy a pravidla, která jsou vhodná z hlediska řádného poskytování SÚ a z hlediska dodržování povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Postupy a pravidla musí být přiměřená povaze, rozsahu a složitosti činností nebankovního poskytovatele SÚ a musí zajišťovat řádné a plynulé poskytování SÚ.⁹¹

Postupy a pravidla podle § 15 odst. 2 ZoSÚ zahrnují:

- a) řádné administrativní a účetní postupy,
- b) pravidla odměňování svých pracovníků, samostatných zprostředkovatelů, vázaných zástupců a jejich pracovníků, zprostředkovatelů vázaného SÚ a jejich pracovníků.
(Tato pravidla nesmí motivovat k neplnění povinností podle tohoto zákona, zejména v oblasti pravidel jednání, přičemž odměňování osob přímo se podílejících

⁸⁸ § 11 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁸⁹ § 12 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹⁰ § 12 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹¹ § 15 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

na posuzování úvěruschopnosti spotřebitele nesmí být závislé na počtu nebo podílu schválených žádostí o SÚ a odměňování osob přímo se podílejících na poskytování rady podle § 85 odst. 1. Nesmí být ani na újmu jejich schopnosti jednat v nejlepším zájmu spotřebitele, zejména nesmí být závislé na splnění prodejního cíle.),

- c) pravidla a postupy pro posuzování úvěruschopnosti,
- d) pravidla a postupy pro přijetí a ocenění předmětu zajištění SÚ na bydlení,
- e) pravidla dodržování povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,
- f) průběžnou kontrolu dodržování povinností nebankovního poskytovatele SÚ danou ZoSÚ a jinými právními předpisy,
- g) pravidla pro vyřizování stížností a reklamací spotřebitelů,
- h) pravidla pro jednání se spotřebiteli v prodlení,
- i) pravidla pro vymáhání pohledávek,
- j) pravidla pro vnitřní a vnější komunikaci,
- k) kontrolní a bezpečnostní opatření při evidenci a zpracovávání informací,
- l) pravidla kontroly činnosti osob, prostřednictvím kterých nebankovní poskytovatel poskytuje SÚ, zejména se zaměřením na kontrolu řádného dodržování pravidel jednání dle ZoSÚ.⁹²

Dále je nebankovní poskytovatel SÚ je povinen průběžně ověřovat a pravidelně hodnotit přiměřenost a účinnost zavedených postupů a pravidel.⁹³

Některé podmínky činnosti osoby oprávněné poskytovat SÚ

Ten, kdo je oprávněn poskytovat SÚ, může být při provozování činností uvedených v § 3 odst. 1 písm. a) bodech 1 až 4 ZoSÚ zastoupen pracovníkem, samostatným zprostředkovatelem, vázaným zástupcem nebo zprostředkovatelem vázaného SÚ.⁹⁴

Ten, kdo je oprávněn poskytovat SÚ, může poskytovat SÚ pouze tak, že jeho pracovník, vázaný zástupce a jeho pracovník, zprostředkovatel vázaného SÚ a jeho pracovník splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 ZoSÚ a důvěryhodnosti podle § 72 nebo § 73 ZoSÚ, a zajistí, že tyto osoby si odborné znalosti a dovednosti

⁹² § 15 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹³ § 15 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹⁴ § 8 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

udržují.⁹⁵ Ten, kdo je oprávněn poskytovat SÚ, není-li nebankovním poskytovatelem SÚ, musí splňovat požadavky podle § 15 odst. 2 písm. b), c), d), h) a l) a § 15 odst. 3 ZoSÚ obdobně.⁹⁶

3.3.3 Subjekty činné v poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů

Nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěrů

Nebankovní poskytovatel SÚ je právnická osoba, která je oprávněna poskytovat SÚ na základě oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ, které jí udělila ČNB.⁹⁷

Zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů

Zprostředkovávat SÚ jako podnikatel, je oprávněn za podmínek stanovených tímto zákonem pouze:

- a) samostatný zprostředkovatel (dle § 17 ZoSÚ),
- b) vázaný zástupce (§ 27 ZoSÚ),
- c) zprostředkovatel vázaného SÚ (§ 37 ZoSÚ), nebo
- d) zahraniční zprostředkovatel.⁹⁸

Samostatný zprostředkovatel SÚ

Samostatným zprostředkovatelem se pro účely tohoto zákona rozumí ten, kdo je oprávněn zprostředkovávat SÚ na základě oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele uděleného ČNB.⁹⁹

Samostatný zprostředkovatel zprostředkovává SÚ na základě smlouvy uzavřené v písemné formě s jednou nebo více osobami oprávněnými poskytovat SÚ (dle § 7 ZoSÚ), nebo smlouvy o zprostředkování SÚ uzavřené se spotřebitelem.¹⁰⁰

⁹⁵ § 8 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹⁶ § 8 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹⁷ § 9 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹⁸ § 16 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

⁹⁹ § 17 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰⁰ § 17 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Podmínky udělení oprávnění k činnosti

ČNB udělí oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele žadateli, pokud má sídlo i skutečné sídlo na území ČR, je důvěryhodný (podmínku důvěryhodnosti musí splňovat i ovládající osoba žadatele), který je právnickou osobou, je odborně způsobilý, není podle tohoto zákona samostatným zprostředkovatelem, vázaným zástupcem nebo zprostředkovatelem vázaného SÚ a jestliže údaje uvedené v žádosti umožňují identifikaci žadatele v příslušném základním registru.¹⁰¹

Ovšem § 18 odst. 1 písm. a) ZoSÚ se nepoužije, jestliže z mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu, vyplývá povinnost umožnit žadateli zprostředkovávat v ČR SÚ za obdobných podmínek jako osobám se sídlem v ČR.¹⁰²

ČNB udělí oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele žadateli také tehdy, pokud je bankou a v bankovní licenci má povolenu činnost finančního makléřství.¹⁰³

Povinné pojištění samostatného zprostředkovatele

Samostatný zprostředkovatel musí být po celou dobu své činnosti pojištěn pro případ povinnosti nahradit spotřebiteli škodu způsobenou porušením některé z povinností samostatného zprostředkovatele, stanovených tímto zákonem s limitem pojistného plnění nejméně ve výši stanovené nařízením Komise v přenesené pravomoci EU č. 1125/2014.¹⁰⁴ Pojištění podle § 21 odst. 1 ZoSÚ musí být sjednáno tak, aby spoluúčást, byla-li sjednána, nepřekročila vyšší z limitů, 5 000 Kč nebo 1 % sjednaného limitu pojistného plnění.¹⁰⁵

Vázaný zástupce

Vázaným zástupcem se pro účely tohoto zákona rozumí ten, kdo je oprávněn zprostředkovávat SÚ na základě zápisu vázaného zástupce do registru.¹⁰⁶ Vázaný zástupce zprostředkovává SÚ výhradně pro jednoho zastoupeného na základě smlouvy uzavřené

¹⁰¹ § 18 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰² § 18 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰³ § 18 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰⁴ § 21 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰⁵ § 21 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰⁶ § 27 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

v písemné formě.¹⁰⁷ ČNB na základě oznámení podle § 30 ZoSÚ podaného zastoupeným, zapíše do registru vázaného zástupce.¹⁰⁸

Vznik a trvání oprávnění k činnosti vázaného zástupce

Oprávnění k činnosti vázaného zástupce vzniká zápisem vázaného zástupce do registru.¹⁰⁹ V případě, že bude osoba oznámená jako vázaný zástupce více zastoupenými, bude ČNB zapsána do registru pro prvního zastoupeného, který ji oznámil.¹¹⁰ Oprávnění k činnosti vázaného zástupce trvá do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl proveden zápis do registru.¹¹¹ Oprávnění se prodlužuje vždy o dalších 12 měsíců zaplacením správního poplatku. ČNB potvrdí zastoupenému zaplacení správního poplatku bez zbytečného odkladu.¹¹²

Zprostředkovatel vázaného SÚ

Zprostředkovatelem vázaného SÚ se pro účely tohoto zákona rozumí ten, kdo je oprávněn zprostředkovávat vázaný SÚ určený k financování jím prodávaného zboží nebo jím poskytované služby na základě zápisu zprostředkovatele vázaného SÚ pro daného zastoupeného do registru.¹¹³ Zprostředkovatel vázaného SÚ zprostředkovává SÚ výhradně na základě smlouvy, uzavřené v písemné formě se zastoupeným.¹¹⁴

ČNB na základě oznámení podle § 40 ZoSÚ podaného zastoupeným zapíše do registru zprostředkovatele vázaného SÚ pro daného zastoupeného, pokud ten, kdo hodlá provozovat činnost zprostředkovatele vázaného SÚ, není podle tohoto zákona osobou oprávněnou poskytovat SÚ, samostatným zprostředkovatelem nebo vázaným zástupcem a údaje uvedené v oznámení umožňují identifikaci osob uvedených v oznámení v příslušném základním registru.¹¹⁵

¹⁰⁷ § 27 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰⁸ § 29 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁰⁹ § 32 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹⁰ § 32 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹¹ § 32 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹² § 32 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹³ § 37 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹⁴ § 37 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹⁵ § 39 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Vznik a trvání oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného SÚ

Oprávnění zprostředkovatele vázaného SÚ k činnosti pro daného zastoupeného vzniká zápisem zprostředkovatele vázaného SÚ pro daného zastoupeného do registru.¹¹⁶ Oprávnění zprostředkovatele vázaného SÚ k činnosti pro daného zastoupeného trvá do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl proveden zápis zprostředkovatele vázaného SÚ pro daného zastoupeného do registru.¹¹⁷ Oprávnění zprostředkovatele vázaného SÚ k činnosti pro daného zastoupeného se prodlužuje vždy o dalších 12 měsíců zaplacením správního poplatku. ČNB potvrdí zaplacení správního poplatku danému zastoupenému bez zbytečného odkladu.¹¹⁸ Zprostředkovatel vázaného SÚ může nabízet produkty více poskytovatelů SÚ.¹¹⁹

3.3.4 Personální předpoklady k provozování činnosti

Odborná způsobilost

Odbornou způsobilostí se pro účely tohoto zákona rozumí získání všeobecných znalostí a odborných znalostí a dovedností nezbytných pro poskytování nebo zprostředkování SÚ.¹²⁰ Všeobecné znalosti se prokazují vysvědčením o maturitní zkoušce nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání.¹²¹ Odborné znalosti a dovednosti pro poskytování nebo zprostředkování SÚ se prokazují osvědčením o úspěšném vykonání odborné zkoušky podle tohoto zákona. Odborná zkouška musí být vykonána prokazatelným způsobem. Odborná zkouška může být také jen písemná.¹²²

Odbornými znalostmi a dovednostmi pro poskytování nebo zprostředkování SÚ se pro účely tohoto zákona rozumí pro skupinu odbornosti:

- a) poskytování nebo zprostředkování SÚ jiného než na bydlení
 - znalosti v rozsahu odborného minima o finančním trhu,

¹¹⁶ § 42 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹⁷ § 42 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹⁸ § 42 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹¹⁹ SLANINA, J., JEMELKA, L., WACHTLOVÁ L., FLÍDR J. *Zákon o SÚ: Komentář*. 2017, s. 227.

¹²⁰ § 60 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²¹ § 60 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²² § 60 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

- základní znalosti o struktuře, subjektech a fungování trhu SÚ jiného než na bydlení,
- znalosti regulace trhu SÚ jiného než na bydlení,
- znalosti etických standardů trhu SÚ jiného než na bydlení, pokud existují,
- znalosti úvěrování a produktů SÚ jiného než na bydlení,
- znalosti doplňkových služeb souvisejících s SÚ jiným než na bydlení,
- základní znalosti zásad procesu posuzování úvěruschopnosti spotřebitele
- schopnosti řádně produkty SÚ spotřebiteli vysvětlit, provést základní analýzu produktů SÚ a nabídnout spotřebiteli produkt, který vyhovuje jeho potřebám,

b) poskytování nebo zprostředkování vázaného SÚ

- znalosti v rozsahu odborného minima o finančním trhu,
- základní znalosti o struktuře, subjektech a fungování trhu vázaného SÚ,
- znalosti regulace trhu vázaného SÚ,
- znalosti etických standardů trhu vázaného SÚ, pokud existují,
- znalosti úvěrování a produktů vázaného SÚ,
- znalosti doplňkových služeb souvisejících s vázaným SÚ,
- základní znalosti zásad procesu posuzování úvěruschopnosti spotřebitele
- schopnosti řádně produkty SÚ spotřebiteli vysvětlit, provést základní analýzu produktů SÚ a nabídnout spotřebiteli produkt, který vyhovuje jeho potřebám,

c) poskytování nebo zprostředkování SÚ na bydlení

- znalosti v rozsahu odborného minima o finančním trhu,
- základní znalosti o struktuře, subjektech a fungování trhu SÚ na bydlení,
- znalosti regulace trhu SÚ na bydlení,
- znalosti etických standardů trhu SÚ na bydlení, pokud existují,
- znalosti úvěrování a produktů SÚ na bydlení,
- znalosti doplňkových služeb souvisejících s SÚ na bydlení,
- základní znalosti zásad procesu posuzování úvěruschopnosti spotřebitele,
- základní znalosti zásad postupu a způsobu oceňování věcí, práv a jiných majetkových hodnot poskytnutých jako zajištění SÚ na bydlení,
- znalosti trhu nemovitých věcí,
- znalosti postupu při koupi nemovité věci,
- základní znalosti uspořádání a fungování katastru nemovitostí

- schopnosti řádně produkty SÚ spotřebiteli vysvětlit, provést základní analýzu produktů SÚ a nabídnout spotřebiteli produkt, který vyhovuje jeho potřebám.¹²³

Skupina odbornosti uvedená v § 60 odst. 4 písm. a) ZoSÚ zahrnuje také skupinu odbornosti uvedenou v § 60 odstavci 4 písm. b) ZoSÚ.¹²⁴

Rozsah odborných znalostí a dovedností podle skupin odbornosti pro poskytování nebo zprostředkování SÚ a další požadavky na formu odborné zkoušky k jejich ověření stanoví prováděcí právní předpis.¹²⁵

Oprávnění pořádat odborné zkoušky

Pořádat odborné zkoušky zaměřené na prokázání odborných znalostí a dovedností podle tohoto zákona může pouze akreditovaná osoba.¹²⁶ Akreditovanou osobou se pro účely tohoto zákona rozumí ten, komu byla ČNB udělena akreditace.¹²⁷ ČNB zveřejní seznam akreditovaných osob způsobem umožňujícím dálkový přístup.¹²⁸ Akreditovaná osoba provádí zkoušky na základě souboru zkouškových otázek, který připraví ČNB ve spolupráci s Ministerstvem financí.¹²⁹ Při provádění odborné zkoušky postupuje akreditovaná osoba podle zkouškového řádu. Řádný průběh odborné zkoušky zajišťuje akreditovaná osoba prostřednictvím komise.¹³⁰ Akreditovaná osoba vydá bez zbytečného odkladu osobě, která úspěšně vykonala odbornou zkoušku, osvědčení o úspěšném vykonání odborné zkoušky.¹³¹

Důvěryhodnost fyzických osob

Pro účely ZoSÚ se za důvěryhodnou považuje fyzická osoba, která je plně svéprávná a dává předpoklad řádného provozování činnosti podle tohoto zákona.¹³²

¹²³ § 60 odst. 4 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²⁴ § 60 odst. 5 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²⁵ § 60 odst. 6 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²⁶ § 61 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²⁷ § 62 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²⁸ § 60 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹²⁹ § 69 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³⁰ § 69 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³¹ § 70 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³² § 72 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

„Důvěryhodnou pro účely tohoto zákona není fyzická osoba:

- a) která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně,
- b) ohledně jejíhož majetku bylo v posledních 5 letech před rozhodným dnem, nebo kdykoliv poté vydáno rozhodnutí o úpadku,
- c) která byla v posledních 5 letech před rozhodným dnem, nebo kdykoliv poté členem statutárního nebo dozorčího orgánu nebo správní rady nebo jiného obdobného orgánu právnické osoby, ohledně jejíhož majetku bylo vydáno rozhodnutí o úpadku, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, byl-li insolvenční návrh na majetek takové právnické osoby zamítnut proto, že majetek této právnické osoby nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nebo byl-li konkurs na její majetek zrušen proto, že majetek právnické osoby je zcela nepostačující, nebo
- d) které bylo v posledních 5 letech před rozhodným dnem odňato oprávnění k činnosti pro porušení podmínek stanovených tímto zákonem.“¹³³

Důvěryhodnost právnických osob

Pro účely ZoSÚ je možné za důvěryhodnou považovat právnickou osobu, jejíž dosavadní činnost poskytuje předpoklad řádného provozování činnosti podle ZoSÚ.¹³⁴

„Důvěryhodnou pro účely tohoto zákona není právnická osoba:

- a) která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně,
- b) nesplňuje-li podmínku důvěryhodnosti podle § 72 ZoSÚ některý z členů jejího statutárního nebo dozorčího orgánu nebo správní rady nebo jiného obdobného orgánu,
- c) které bylo odňato oprávnění k činnosti pro porušení podmínek stanovených tímto zákonem,
- d) ohledně jejíhož majetku bylo v posledních 5 letech před rozhodným dnem, nebo kdykoli poté, vydáno rozhodnutí o úpadku.“¹³⁵

¹³³ § 72 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³⁴ § 73 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³⁵ § 72 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

Pravidla jednání se spotřebitelem

Poskytovatel a zprostředkovatel je povinen provozovat svou činnost s odbornou péčí.¹³⁶ Poskytovatel a zprostředkovatel jedná čestně, transparentně a zohledňuje práva a zájmy spotřebitele.¹³⁷ Poskytovatel a zprostředkovatel jedná tak, aby bylo spotřebiteli zřejmé, zda jde o poskytovatele, samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného SÚ; u vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného SÚ musí být z jeho jednání zřejmá osoba zastoupeného.¹³⁸

Obecná pravidla komunikace se spotřebitelem

Poskytovatel a zprostředkovatel při komunikaci se spotřebitelem, včetně propagačního sdělení, nesmí používat nejasné, nepravdivé, zavádějící nebo klamavé informace.¹³⁹ Poskytovatel a zprostředkovatel zajistí, aby obsah komunikace byl podán jasným, výstižným a zřetelným způsobem, byl dostačující a přesný a nezastíral, nezlehčoval nebo nezamlčoval důležité skutečnosti, informace nebo upozornění. Zejména, aby nepoužíval formulace, které mohou u spotřebitele vyvolávat klamné očekávání týkající se dostupnosti SÚ a výše jeho nákladů.¹⁴⁰

Zákaz současného pobírání odměny od spotřebitele i poskytovatele

Jedná-li samostatný zprostředkovatel jménem a na účet spotřebitele na základě smlouvy o zprostředkování SÚ a pobírá-li od spotřebitele za tuto činnost odměnu, nesmí současně ohledně SÚ, který je předmětem této smlouvy, jednat jménem a na účet poskytovatele a pobírat od něj odměnu.¹⁴¹

Omezení plateb před poskytnutím SÚ

Před uzavřením smlouvy o SÚ nevzniká poskytovateli nebo zprostředkovateli právo na odměnu nebo jinou platbu s výjimkou práva na náhradu daní, správních poplatků

¹³⁶ § 75 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³⁷ § 76 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³⁸ § 76 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹³⁹ § 77 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴⁰ § 77 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴¹ § 80 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

nebo jiných obdobných peněžitých plnění a účelně vynaložených nákladů na ocenění předmětu zajištění SÚ. Povinnost splnit podmínky pro poskytnutí SÚ ze stavebního spoření podle zákona upravujícího stavební spoření tím není dotčena.¹⁴²

V případě, že poskytovatel nebo zprostředkovatel vyžaduje po spotřebiteli náhradu nákladů na ocenění nemovité věci poskytnuté jako zajištění SÚ, je povinen vydat výsledek tohoto ocenění a jeho odůvodnění spotřebiteli bez zbytečného odkladu po vyhotovení tohoto ocenění.¹⁴³

3.3.5 Dohled ČNB

Dohled nad dodržováním povinností poskytovatele, zprostředkovatele nebo osoby pořádající odborné zkoušky, zaměřené na prokázání odborných znalostí a dovedností podle ZoSÚ, stanovených tímto zákonem a nařízením Komise v přenesené pravomoci EU č. 1125/2014, vykonává ČNB.¹⁴⁴

Osoby podléhající dohledu jsou povinny poskytnout ČNB při výkonu dohledu potřebnou součinnost. Zejména jsou povinny jí na vyžádání předložit informace, podklady, objasnění skutečností, záznamy, zprávy nebo s nimi spojené údaje, a to bez zbytečného odkladu nebo ve lhůtě stanovené ČNB. To platí obdobně pro toho, kdo je důvodně podezřelý, že neoprávněně provozuje činnost podle ZoSÚ.¹⁴⁵

ČNB může odejmout oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele SÚ, samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce nebo oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného SÚ pro daného zastoupeného.¹⁴⁶ Pravomocné rozhodnutí o odnětí oprávnění k činnosti zveřejní ČNB způsobem umožňujícím dálkový přístup.¹⁴⁷

Ustavení § 94 odst. 4 ZoSÚ zakládá právní domněnku, která stanoví, že splní-li povinnost poskytnout informace a náležitě vysvětlení poskytovatel, platí, že tuto povinnost splnil i zprostředkovatel. Pokud bude chtít zprostředkovatel využít toto ustanovení ve svůj

¹⁴² § 83 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o. SÚ.

¹⁴³ § 83 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴⁴ § 135 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴⁵ § 135 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴⁶ § 146 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁴⁷ § 146 odst. 3 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

prospěch jako odůvodnění toho, proč sám nemusel předmětnou povinnost plnit, měl by být schopen náležitě doložit skutečnost, že uvedená povinnost byla splněna poskytovatelem.¹⁴⁸

ČNB spravuje a provozuje registr nebankovních subjektů, poskytujících SÚ prostřednictvím aplikace Regis. Registr je veden v elektronické podobě.¹⁴⁹ ČNB za podmínek stanovených tímto zákonem do registru zapisuje:

- a) nebankovního poskytovatele SÚ,
- b) samostatného zprostředkovatele,
- c) vázaného zástupce,
- d) zprostředkovatele vázaného SÚ a
- e) zahraničního zprostředkovatele.¹⁵⁰

Ohledně správnosti údajů obsažených v registru se uplatňuje presumpce správnosti údajů uvedených v registru. Proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do registru, nemůže ten, jehož se zápis týká, namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti, s výjimkou údajů uvedených v § 55 odst. 1 písm. h) a i) a v § 55 odst. 2 ZoSÚ.¹⁵¹ ČNB vydává elektronický výpis z registru prokazující stav evidovaný k okamžiku, který je v tomto výpisu uveden.¹⁵²

3.4 Teorie finanční ekonometrie

Termín finanční ekonometrie se dnes používá pro jakoukoli kvantitativní analýzu finančních dat jak na mikroekonomické, tak na makroekonomické úrovni. Přitom kvantitativní analýzou se míní především statistické zpracování finančních dat (tj. klasická popisná statistická analýza, statistická identifikace, odhad a verifikace příslušného modelu, statistické testování různých finančních hypotéz a konstrukce předpovědí v rámci zkonstruovaného modelu) s využitím dostupných ekonomických informací a následné diskuze získaných výsledků z hlediska jejich kompatibility s praxí a dopadu v rámci dané finanční reality (finančních trhů, finančního sektoru, burzy, banky, investiční firmy,

¹⁴⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. K některým ustanovením zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ [online]. (PDF).

[cit. 2017-09-30]. Dostupné z WWW:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_nekterym_ustanovenim_zakona_c_257_2016.pdf.

¹⁴⁹ § 53 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁵⁰ § 54 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁵¹ § 57 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

¹⁵² § 58 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ.

penzijního fondu apod.). Významné je také propojení finanční ekonometrie s klasickou finanční matematikou, která pro kalibrování svých modelů pro daný trh (např. při modelování časové struktury úrokových měřičů úrokového rizika, při oceňování kapitálu v rámci modelu CAPM apod.), ratingu a klastrování finančních ukazatelů a v celé řadě dalších oblastí, musí při konkrétních výpočtech používat ekonometrické metody (to platí do jisté míry i pro pojistnou matematiku).¹⁵³

Vedle termínu finanční ekonometrie se také často používají spojení typu ekonometrická analýza finančních dat, ekonometrie finančních trhů, analýza finančních časových řad a podobně. Takový přístup si vyžádala praxe, neboť podle některých pramenů až devadesát procent z objemu dat, která prakticky zpracovává současná ekonometrie, má finanční charakter. Navíc se také stalo tolerovaným zvykem, že pokud analyzovaná data mají finanční charakter, nemluví se o statistické analýze, ale automaticky o analýze ekonometrické.¹⁵⁴

3.4.1 Konstrukce ekonometrického modelu

Na Obrázku č. 1 je graficky znázorněn algoritmus, který se většinou dodržuje při konstrukci ekonometrického modelu, přičemž je třeba brát na zřetel, že v praxi je konstrukce ekonometrického modelu interaktivní proces, kdy často dospějeme k finálnímu modelu zcela odlišnému od původní představy a dva různí ekonometři, provádějící analýzu téhož problému s týmiž daty, mohou nakonec dospět k velmi odlišným modelům, ze kterých by ovšem měly vzejít totožné praktické závěry.¹⁵⁵

V souvislosti s konstrukcí ekonometrického modelu je třeba pečlivě vybrat datový soubor, který je třeba podrobit pečlivé analýze, úpravě, popř. očištění dat. Každá veličina je vymezena časově, prostorově a obsahově neboli metodicky.¹⁵⁶

V souvislosti s konstrukcí ekonometrického modelu je ovšem třeba vymezit rozdíly mezi přístupem klasické ekonometrie a finanční ekonometrie. Rozdíly lze spatřit v těchto oblastech: Finanční ekonometrie, na rozdíl od klasické, netrpí většinou nedostatkem dat. Pro klasickou ekonometrii bývá typický problém malých výběrů. Údaje zpracováváné

¹⁵³ CIPRA, T. *Finanční ekonometrie*. 2008, s. 17.

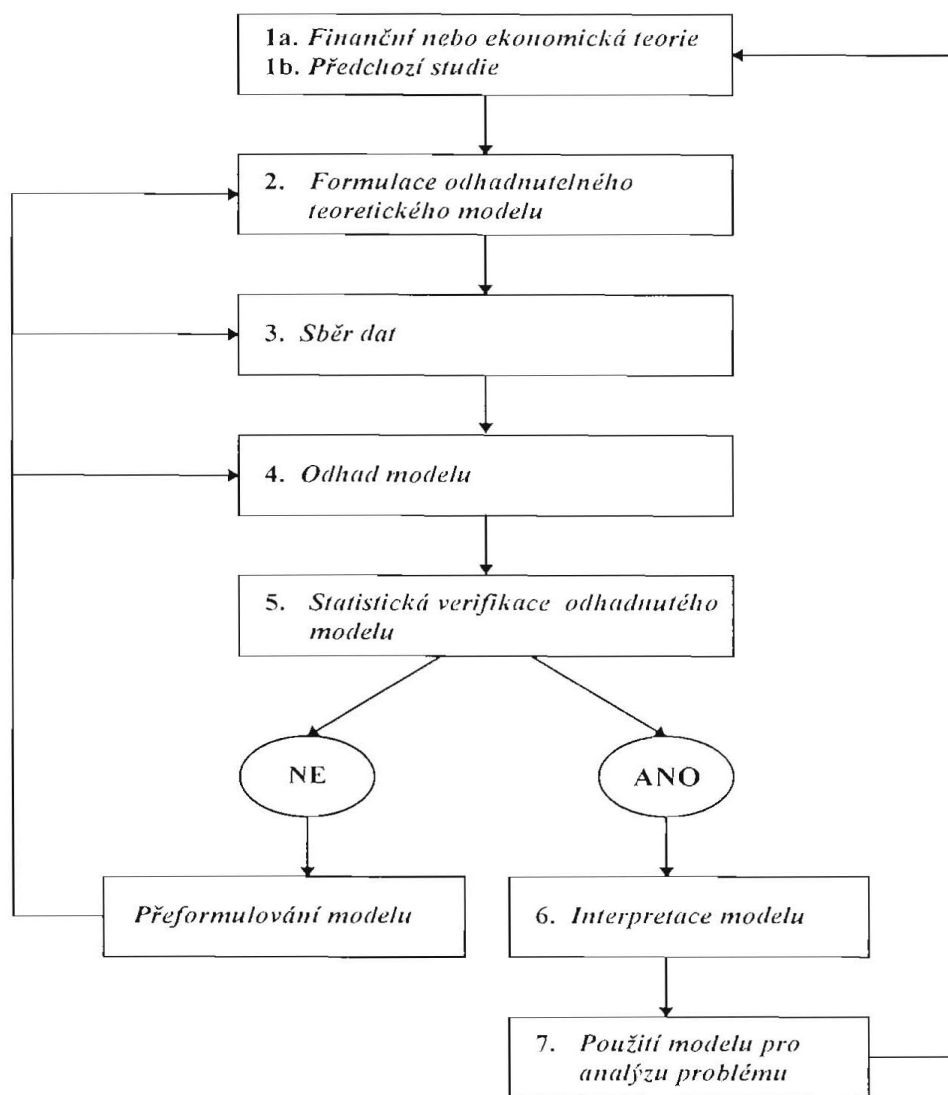
¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ CIPRA, T. *Finanční ekonometrie*. 2008, s. 24-25.

¹⁵⁶ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 16.

v klasické ekonometrii podléhají časovým revizím a opravám. Naproti tomu cenové, úrokové a podobné údaje, které většinou tvoří vstup pro finanční ekonometrii, jsou nevratné údaje, které byly jednoznačně kótovány a jejich zpětné revize nejsou možné. Finanční data mívají specifický charakter. Tzn., že v nich bývá výrazná šumová složka. Z toho důvodu, díky této volatilitě, je obtížnější v nich odkrýt systematické trendy, sezónnost apod. Finanční data také nemívají normální rozdělení.¹⁵⁷

Obrázek 1 Algoritmus konstrukce ekonometrického modelu

Zdroj: CIPRA, T. Finanční ekonometrie, 2008

¹⁵⁷ CIPRA, T. Finanční ekonometrie. 2008, s. 21.

Postup

Krok 1:

Jednoznačná formulace finančního problému, který chceme řešit (tj. vymezení příslušného teoretického rámce).

Krok 2:

Formulace teoretického modelu adekvátního finanční teorii z předchozího kroku (většinou je nutné se spokojit s určitým stupněm aproximace a neočekávat, že model věrně zachytí všechny relevantní teoretické vztahy).

Krok 3:

Vyhledání vhodných finančních dat.

Krok 4:

Volba vhodné odhadové metody, včetně ovlivnění předpokladů vyžadovaných zvolenou metodou.

Krok 5:

Statistická verifikace odhadnutého modelu je většinou statistický test na dané hladině významnosti. Odhadnutý model musí být statisticky kompatibilní s použitými daty. Jinak je třeba revidovat kroky 2, 3 a 4 (přeformulovat model, použít větší vzorek dat, zvolit jinou odhadovou metodu apodob.). Pokud je kompatibilní, následuje krok 6.

Krok 6:

Interpretace modelu je věcné posouzení, zda odhadnutý model je prakticky kompatibilní s realitou (znaménka, absolutní velikost odhadnutých parametrů, platnost apriorních omezení apod.). Pokud není kompatibilní, revidovat kroky 2, 3 a 4. Pokud je, krok 7.

Krok 7:

Praktické využití modelu pro řešení problému z kroku 1 (potvrzení finančních hypotéz, konstrukce prognózy).¹⁵⁸

Nad rámec výše uvedeného schématu se v rámci verifikace ekonometrického modelu provádí, kromě statistické verifikace, ještě ekonomická verifikace a ekonometrická verifikace.

Ekonomická verifikace odhadnutého modelu je nezbytnou podmínkou ekonomické interpretace výsledků kvantifikace vztahů mezi vysvětlující a vysvětlovanou proměnnou.

¹⁵⁸ CIPRA, T. *Finanční ekonometrie*. 2008, s. 24-25.

V rámci ekonomické verifikace se ověřují správnosti znamének a velikosti číselných hodnot odhadnutých parametrů. Jestliže dojde k souladu v očekávání ohledně znamének a hodnot jednotlivých parametrů, mohou být interpretovány ve shodě s teoretickými ekonomickými předpoklady. Odhadnutý ekonometrický model je sice zjednodušeným, ale adekvátním zobrazením zkoumaného ekonomického problému.¹⁵⁹

Cílem ekonometrická verifikace modelu je ověřit podmínky, nutné k úspěšné aplikaci konkrétních ekonometrických metod a testů, protože jejím prostřednictvím se zkoumá platnost nebo oprávněnost použití statistických kritérií. Ekonomická kritéria slouží k testování statistických testů. Mezi ekonometrická kritéria lze zařadit např. testy autokorelace reziduí, nebo kritéria stupně multikolinearity vysvětlujících proměnných.¹⁶⁰

Statistickou verifikací se posuzuje statistická reálnost jednotlivých odhadnutých parametrů i ekonometrického modelu jako celku. Pomocí statistických testů lze ověřit přesnost a významnost výsledků kvantifikace, získaných z jednoho výběru pozorování, na základě statistické indukce. Mezi nejběžněji používaná kritéria statistické verifikace patří koeficient vícenásobné determinace, t- a F-testy statistické významnosti odhadů a standardní chyby odhadnutých parametrů.¹⁶¹

3.4.2 Zobecnění lineárních regresních modelů

Funkční forma regresního modelu

Pro vyjádření některých ekonomických veličin, není optimální lineární podoba funkčního vztahu, protože by mohlo docházet k velkému zjednodušení funkčních vztahů, což by mohlo způsobit nepřesný odraz modelovaného jevu a např. by mohl mít lineární model statisticky horší výsledky. U mocninného tvaru odhadnuté parametry zároveň vyjadřují koeficienty pružnosti a interpretují se v procentech.

Nelineární modely lze transformovat na lineární (linearizovat) a odhadovat jejich parametry metodou nejmenších čtverců.¹⁶² Logaritmická transformace se provádí linearizací funkčního tvaru regresního modelu použitím logaritmů. Takto lze logaritmovat např. mocninnou funkci, která je v parametrech nelineární a obsahuje náhodnou složku

¹⁵⁹ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 23.

¹⁶⁰ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 24.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 68.

v multiplikatívni, nikoli aditivní podobě a lze dospět k ekvivalentní regresní rovnici, lineární v parametrech pomocí přirozených logaritmů.¹⁶³

Běžná metoda nejmenších čtverců

K odhadu parametrů lineárního (linearizovaného) modelu se využívá běžná metoda nejmenších čtverců (BMNČ), jejímž cílem je minimalizace součtu čtverců reziduí. Princip této metody spočívá v tom, že se vychází ze vztahu efekt – příčina, tudíž vývoj proměnné y_i je determinován změnami proměnné x_i . K odhadu parametrů lineární funkce je třeba vyjádřit reziduální složku jako odchylku vyrovnané hodnoty \hat{y}_i od pozorované hodnoty y_i . Dále lze pomocí minimalizačního kritéria získat vzorec pro odhad parametrů s využitím matematické analýzy. Je třeba provést parciální derivace vztahu dle minimalizačního kritéria podle odhadovaných parametrů a položit je rovny nule.

(2)

$$\min \sum_{t=1}^n (y_t - \hat{y}_t)^2$$

kde \hat{y} ... teoretická hodnota i -té endogenní proměnné v časovém okamžiku t

y ... skutečná hodnota i -té endogenní proměnné v časovém okamžiku t ¹⁶⁴

Hledané parametry lze obdržet prostřednictvím řešení následujícího vztahu:

(3)

$$\gamma = (X^T X)^{-1} X^T y$$

kde γ ... vektor ($k \times 1$) odhadovaných parametrů

X ... matice o rozměru ($n \times k$), která obsahuje napozorované hodnoty k vysvětlujících proměnných

y ... vektor ($n \times 1$), obsahující napozorované hodnoty vysvětlované proměnné¹⁶⁵

¹⁶³ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 50.

¹⁶⁴ ČECHURA, L., HÁLOVÁ, P., KROUPOVÁ Z., MALÝ, M., PETEROVÁ, J., RUMÁNKOVÁ, L. *Cvičení z ekonometrie*. 2015, s. 19-20.

¹⁶⁵ Tamtéž.

Tato metoda poskytuje odhady parametrů, které jsou nejlepší (vydatné), nestranné a konzistentní, když jsou splněny předpoklady lineárního regresního modelu (zejména normální rozdělení reziduí, nepřítomnost autokorelace reziduí a nepřítomnost heteroskedacity) a minimalizační kritérium.¹⁶⁶

Normalita reziduí

Po provedení odhadu parametrů lineárního regresního modelu metodou nejmenších čtverců je třeba v rámci statistické verifikace provést test normálního rozdělení náhodné složky, např. pomocí Doornik-Hansenova testu, kde po počátečním stanovením hypotézy:

H0: předpoklad normality reziduí v modelu **není** porušen

H1: předpoklad normality reziduí y v modelu **je** porušen

P hodnota (získaná ze SW Gretl) pro Doornik-Hansenův test normality reziduí se následně porovná s hladinou spolehlivosti α . Pokud je $p < \alpha$: zamítá se H0, tzn., že v modelu je přítomna nenormalita reziduí.¹⁶⁷ Příčinou nenormálního rozdělení náhodné složky může být porušení některých ze specifikačních předpokladů modelu. V případě nenormálního rozdělení náhodné složky lze např. vyřešit odstraněním příčin, tzn. lépe specifikovat model.¹⁶⁸

Autokorelace reziduí

Autokorelaci reziduální složky lze chápat jako sériovou závislost náhodné složky n na svých zpožděných hodnotách. Mezi příčiny vzniku autokorelace je možné zařadit setrvačnost ve vývoji ekonomických veličin, chybnou specifikaci modelu, chyby měření, nesprávně nastavené zpoždění u vysvětlujících proměnných a nesprávně transformovaná výběrová data. Provedení odhadu regresního modelu s přítomnou autokorelací reziduí v důsledku znamená, že odhady jsou sice nestranné a konzistentní, ale nejsou vydatné.

¹⁶⁶ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 68.

¹⁶⁷ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 41-45.

¹⁶⁸ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 72.

Mezi testy, pomocí kterých lze testovat autokorelaci reziduí se řadí Breusch-Godfreyův test autokorelace reziduí nebo Durbinova-Watsonova (DW) statistika.¹⁶⁹

Při odstraňování autokorelace náhodné složky je třeba brát v potaz její příčinu a snažit se ji odstranit. Autokorelaci lze zmírnit buď odstraněním špatné funkční formy modelu nebo zavedením opomenuté podstatní vysvětlující proměnné, dále upravením časové struktury – zpoždění či předstih u vysvětlujících proměnných např. pomocí párové křížové korelace vysvětlované a vysvětlujících proměnných, nebo použitím adekvátní odhadové metody.¹⁷⁰

Heteroskedascita

Požadavek konečného a konstantního rozptylu náhodných složek, a tudíž i reziduí modelu, který je označován jako homoskedascita, je podmínkou klasického lineárního regresního modelu. Za příčiny heteroskedascity je možné označit chybnou specifikaci modelu, spočívající ve vynechání některé podstatné vysvětlující proměnné, mikroekonomická průřezová data nabývající značně rozdílných hodnot v jenom náhodném výběru pozorování, takže rozptyl vysvětlované proměnné a i reziduí, je funkcí některé vysvětlující proměnné. Další příčinou může být to, že při výskytu chyb měření dochází k jejich kumulaci s rostoucí hodnotou vysvětlované proměnné a tím dochází ke zvětšování jejího rozptylu i rozptylu reziduí. Za příčinu heteroskedascity lze uvést i případ, kde se k odhadu parametrů modelu použije nikoli původní pozorování, ale např. skupinové průměry. Heteroskedascita způsobuje to, že odhady regresních i stochastických parametrů získaných klasickou metodou nejmenších čtverců, ztrácejí některé optimální vlastnosti. I při nedodržení požadavku konečného a konstantního rozptylu poskytuje metoda nejmenších čtverců nestranné a konzistentní bodové odhady regresních parametrů, které však ztrácejí vydatnost. Heteroskedascita je vlastností náhodných složek, které však neznáme, proto metody k jejímu zjišťování vycházejí ze známých hodnot reziduí, získaných při odhadu modelu klasickou metodou nejmenších čtverců.¹⁷¹ Opakem

¹⁶⁹ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 142, 150.

¹⁷⁰ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 150-151.

¹⁷¹ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 74-75.

homoskedascity je heteroskedascita, tedy měnící se rozptyl náhodné složky. Heteroskedascitu lze testovat například Whitteovým testem heteroskedascity.¹⁷²

V rámci odstranění heteroskedascity je vhodné zprvu přezkoumat původní specifikaci ekonometrického modelu a zjistit, zda není heteroskedascita způsobena např. vynecháním podstatné vysvětlující proměnné. V případě, že toto důvod heteroskedascity není, přistoupíme k transformaci modelu pomocí vážené metody nejmenších čtverců, čímž docílíme toho, že transformované náhodné složky mají konečný a konstantní rozptyl. To znamená, že při splnění ostatních klasických požadavků, je již možné zobecněný model odhadnout metodou nejmenších čtverců.¹⁷³

Multikolinearita

Ze statistického hlediska je multikolinearita vysoká korelace regresorů, projevující se vysokým koeficientem párové korelace v absolutní hodnotě mezi dvojicí regresorů nebo vícenásobným koeficientem korelace mezi několika vysvětlujícími proměnnými. Při zjišťování přítomnosti multikolinearity lze použít korelační matici vysvětlujících proměnných, vícenásobný koeficient korelace (determinace), nebo míru korelovanosti. Příčinami multikolinearity bývá stejná tendence ekonomických časových řad, zejména makroekonomických dat, neexperimentální charakter disponibilních dat, nevhodné zavedení zpožděných vysvětlujících proměnných (endogenních i exogenních) a neadekvátní použití umělých proměnných. Multikolinearita je především problémem výběrového souboru. Důsledkem přítomnosti multikolinearity např. je, že nelze separovat vliv jednotlivých vysvětlujících proměnných na vysvětlovanou proměnnou, což způsobuje problém při interpretaci regresních parametrů, dále že odhady parametrů a jejich rozptyl jsou velmi citlivé na malé změny ve výběrových datech a specifikaci modelu. Vysoké hodnoty rozptylu parametrů mohou znamenat nízké hodnoty t-statistiky, a tudíž mohou znamenat neadekvátní zamítnutí nulové hypotézy o statistické nevýznamnosti regresního parametru a v případě, že je to pro více regresních parametrů, potom koeficient determinace bývá velmi vysoký.¹⁷⁴ Jestliže dosáhne hodnota některého z jednoduchých

¹⁷² HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 161-163.

¹⁷³ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 80.

¹⁷⁴ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 174-175.

koeficientů korelace absolutní hodnoty větší než 0,8, popř. 0,9, je možné pokládat multikolinearitu za neúnosnou.¹⁷⁵

Odstranění vysokého stupně multikolinearity lze provést získáním nového výběrového souboru rozšířením toho původního, odstraněním vysvětlující proměnné, která multikolinearitu způsobuje, využitím další dodatečné informace o hodnotě odhadovaného parametru z ekonomické teorie, transformací proměnných např. centrováním nebo normováním a použitím metody hlavních komponent.¹⁷⁶

3.4.3 Aplikace ekonometrického modelu - prognózování

Po verifikaci modelu je možné model aplikovat, a to v různých směrech, např. simulace, strukturální analýza, prognózy a podobně.¹⁷⁷

Prognóza ex post

Na rozdíl od prognózy ex ante, která je podmíněnou předpovědí, protože pro predikované období neznáme hodnoty vysvětlovaných proměnných, a proto je odhadujeme, prognóza ex post představuje předpověď vysvětlované proměnné v situaci, kdy jsou hodnoty vysvětlovaných proměnných pro predikované období známy. Ex post prognóza je tedy nepodmíněná předpověď.¹⁷⁸ Úspěšnost prognózy ex post lze hodnotit porovnáním, zda se skutečně pozorované hodnoty nachází uvnitř konfidenčního intervalu pro střední a případně individuální hodnotu vysvětlované proměnné.¹⁷⁹ Nebo se prognostické vlastnosti dají vyhodnotit na základě normované odchylky prognózy.¹⁸⁰

Normované odchylky

Výpočet normované odchylky se provádí jako podíl odchylky vyrovnané hodnoty od skutečné odchylky a směrodatné odchylky.

¹⁷⁵ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 94.

¹⁷⁶ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 178.

¹⁷⁷ HUŠEK, R. *Ekonometrická analýza*. 1999, s. 23, 26-28.

¹⁷⁸ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 46.

¹⁷⁹ HANČLOVÁ, J. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 2012, s. 68.

¹⁸⁰ ČECHURA, L., HÁLOVÁ, P., KROUPOVÁ Z., MALÝ, M., PETEROVÁ, J., RUMÁNKOVÁ, L. *Cvičení z ekonometrie*. 2015, s. 81.

(4)

$$N_{it} = \frac{\hat{y}_{it} - y_{it}}{s_{y_i}} \quad i = (1 \dots g); \quad t = (1 \dots n)$$

\hat{y} ... teoretická hodnota i-té endogenní proměnné v časovém okamžiku t

y_{it} ... skutečná hodnota i-té endogenní proměnné v časovém okamžiku t

s_{y_i} směrodatná odchylka i-té endogenní proměnné vyčíslena z odmocniny celkového rozptylu.¹⁸¹

Vzorec pro normovanou odchylku pro jednotlivé období časové řady

(5)

$$N_t = \sqrt{\frac{1}{g} \sum_{i=1}^g N_{it}^2} \quad t = (1 \dots n)$$

Výpočet podle vzorce (5) je kvadratickým průměrem prvků po sloupcích dle matice [gxn]. Normovanou odchylku lze vypočítat pro i-tou endogenní proměnnou modelu, pro jednotlivé období časové řady, za celý model. Platí, že pokud $N > 1$, výsledek prognózy je horší, než kdyby byl nahrazen průměrem. Pokud $N < 1$, výsledek prognózy je lepší, než kdyby byl nahrazen průměrem a pokud $N = 0$, prognóza se shoduje se skutečností.¹⁸²

¹⁸¹ ČECHURA, L., HÁLOVÁ, P., KROUPOVÁ Z., MALÝ, M., PETEROVÁ, J., RUMÁNKOVÁ, L. *Cvičení z ekonometrie*. 2015, s. 81.

¹⁸² Tamtéž.

4 Vlastní práce

Po předchozím prostudování a pochopení mechanismů působících v oblasti spotřebitelských úvěrů je nyní možné pokusit se kvantifikovat vlivy, které na tuto problematiku působí.

4.1 Ekonometrický model

Vzhledem k tomu, že tématem této diplomové práce je problematika SÚ, vhodnou vysvětlovanou proměnnou pro ekonometrický model se jeví objem SÚ domácností se selháním splácení. Protože ikdyž byl ZoSÚ přijat za účelem prospěchu problematiky SÚ, jeho samotným vstoupením v platnost není možné měřit efektivitu jeho působení. Tu lze měřit až na základě např. ekonomických a sociálních ukazatelů. V tomto případě např. objemem SÚ domácností se selháním splácení, což je důvod, proč byl tento ukazatel zvolen jako vysvětlovaná proměnná pro ekonometrický model. Jako vysvětlující proměnné byly zvoleny úrokové sazby SÚ domácností, obecná míra nezaměstnanosti a průměrná hrubá měsíční mzda nominální. Lze se totiž domnívat, že čím vyšší úrokové sazby jsou, tím vyšší náklady to pro domácnosti představuje, což může přispět k jejich selhání při splácení. Lze také předpokládat, že čím vyšší je míra nezaměstnanosti, tím vyšší může být objem SÚ domácností se selháním a čím vyšší je hrubá měsíční mzda, tím spíše budou mít domácnosti prostředky k úhradě SÚ a budou méně selhávat. Za účelem analyzování vlivů vybraných ekonomických jevů na objem SÚ domácností se selháním splácení byly s ohledem na dostupnost dat zvoleny tři podstatné vysvětlující proměnné a vypuštěny byly irelevantní proměnné. Závislou proměnnou je objem SÚ domácností se selháním splácení za sledované období, viz tabulka 2.

Použit byl ekonometrický model v mocninné podobě, který pracuje s časovými řadami vybraných ekonomických jevů. Při modelování objemu SÚ domácností se selháním splácení byl nejdříve použit lineární model, ale ten se ukázal při verifikaci jako nevhodný, a proto byl použit ve výsledku model mocninný. V této diplomové práci budou uvedeny výsledky mocninné formy modelu. Další výhodou mocninného modelu je jeho jednodušší využití pro strukturální analýzu, neboť parametry mocninné formy jsou zároveň relativními vlivy vysvětlujících proměnných na vysvětlovanou, tedy pružnosti.

Hodnoty vybraných proměnných včetně deskriptivních statistik jsou uvedeny v Příloze E.

Tabulka 2 Deklarace proměnných

Proměnná	Označení	Jednotky	Typ	Zkratka
Objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení	y_t	mil. Kč	vysvětlovaná	objsuslh
Jednotkový vektor	x_{0t}	-	vysvětlující	const
Úrokové sazby spotřebitelských úvěrů domácností	x_{1t}	%	vysvětlující	ursaz
Obecná míra nezaměstnanosti	x_{2t}	%	vysvětlující	mnezam
Průměrná hrubá měsíční mzda nominální	x_{3t}	Kč	vysvětlující	phrmz
Náhodná složka	u_t	mil. Kč	náhodná	uhat

Zdroj: vlastní zpracování

Zápis ekonomického a ekonometrického modelu v mocninné podobě

Ekonomický model $y_t = f(x_0, x_1, x_2, x_3)$

Ekonometrický model $y_t = \gamma_0 * x_{1t}^{\gamma_1} * x_{2t}^{\gamma_2} * x_{3t}^{\gamma_3} * u_t^\psi$

Linearizovaná podoba $\ln y_t = \ln \gamma_0 + \gamma_1 \ln x_{1t} + \gamma_2 \ln x_{2t} + \gamma_3 \ln x_{3t} + \psi \ln u_t$

Předpoklady směrů působení parametrů

Z ekonomické teorie lze usuzovat, že dojde-li k růstu úrokových sazeb, mělo by to způsobit růst objemu SÚ domácností se selháním splácení, protože čím vyšší náklady na SÚ jsou, tím spíše se nemusí domácnostem dostávat volných prostředků na splácení SÚ a může spíše dojít k selhání splácení. Dále, jestliže dojde k růstu obecné míry nezaměstnanosti, mělo by to způsobit růst objemu SÚ domácností se selháním splácení, protože v nezaměstnanosti jsou disponibilní prostředky ke splácení SÚ značně omezeny a může dojít k neschopnosti splácet. Dojde-li k růstu průměrné hrubé mzdy, mělo by to způsobit pokles objemu SÚ domácností se selháním splácení, protože domácnosti mají více prostředků ke splácení SÚ.

4.1.1 Podkladová data

Datová základna

Použitá data byla získána z databáze časových řad ARAD ČNB. Všechny proměnné mají kvartální charakter, s časovým vymezením od prvního kvartálu roku 2002 až do třetího kvartálu roku 2017, přičemž byla použita data až od druhého kvartálu 2003. V případě výpočtu bylo použito maximálního počtu pozorování, které bylo možné použít vzhledem k rozsahu datové základny. Pouze u proměnné úrokové sazby SÚ domácností začíná datová řada daty z prvního kvartálu roku 2004. Data jsou uspořádána v časových řadách do tabulky programu MS Excel.

Stacionarizaci časových řad lze řešit například diferencováním a následným testováním na jednotkový kořen. Pro tento model bude však použit předpoklad, že časové řady budou stacionární v prvních diferencích, neboť druhé diference nebo jiné způsoby řešení stacionarity časových řad by výrazně snížilo srozumitelnost odhadnutých výstupů.

Vysvětlovaná proměnná:

Objem SÚ domácností se selháním splácení - objsuslh

Jedná se o objem spotřebitelských úvěrů domácností (celkem všechny druhy spotřebitelských úvěrů) se selháním splácení v mil. Kč. Klasifikaci SÚ určuje zákon o SÚ.

Vysvětlující proměnné:

Úrokové sazby SÚ domácností - ursaz

Jedná se o úrokové sazby SÚ domácností v %. Úrokové sazby jsou měřítkem ceny peněz a určují, jakou část jistiny platí dlužník za stanovenou dobu věřiteli za SÚ.

Obecná míra nezaměstnanosti – mnezam

Jedná se o obecnou míru nezaměstnanosti v %. Je to ukazatel míry nezaměstnanosti zjišťovaný Českým statistickým úřadem. Tato míra je vypočítána na základě výběrového šetření pracovních sil, vychází tedy z reprezentativního vzorku společnosti.

Průměrná hrubá měsíční mzda nominální – phrmz

Jedná se o průměrnou hrubou měsíční mzdu nominální v Kč, zahrnující množství peněz za vykonanou práci před zdaněním.

Korelační matice

Při měření korelace mezi původními hodnotami byla zjištěna multikolinearita, ale vzhledem k tomu, že se hodnoty proměnných diferencovaly za účelem předpokladu stacionarizace časových řad, tak se zároveň eliminovala multikolinearita, což je patrné z následující korelační matice, viz tabulka 3, kde žádný z korelačních koeficientů není v absolutní hodnotě větší 0,8.

Tabulka 3 Korelační matice

Korelační koeficienty, za použití pozorování 2002:1 - 2017:3

(chybějící hodnoty byly přeskočeny)

5 % kritická hodnota (oboustranná) = 0,2480 pro n = 63

ld_objsuslh	ld_ursaz	ld_mnezam	ld_phrmz	
1,0000	0,3161	0,1166	0,2423	ld_objsuslh
	1,0000	0,0964	0,0623	ld_ursaz
		1,0000	-0,0268	ld_mnezam
			1,0000	ld_phrmz

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze SW Gretl

4.1.2 Odhad parametrů ekonometrického modelu

Odhad parametrů původního modelu

Níže v tabulce 4 je uveden odhad parametrů původního modelu.

Tabulka 4 Odhad parametrů původního modelu

Model 19: OLS, za použití pozorování 2004:2-2017:3 (T = 54)

Závisle proměnná: *ld_objsuslh*

	Koeficient	Směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,0348075	0,0105689	3,2934	0,00182	***
ld_ursaz	0,568414	0,246202	2,3087	0,02513	**
ld_mnezam	0,587796	0,318875	1,8433	0,07121	*
ld_phrmz	-0,105956	0,130171	-0,8140	0,41952	
Střední hodnota závisle proměnné	0,016795	Sm. odchylka závisle proměnné		0,064134	
Součet čtverců reziduí	0,181024	Sm. chyba regrese		0,060170	
Koeficient determinace	0,169601	Adjustovaný koeficient determinace		0,119777	
F (3, 50)	3,404008	P-hodnota (F)		0,024607	
Logaritmus věrohodnosti	77,22633	Akaikovo kritérium		-146,4527	
Schwarzovo kritérium	-138,4967	Hannan-Quinnovo kritérium		-143,3844	
rho (koeficient autokorelace)	0,277830	Durbin-Watsonova statistika		1,406180	

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze SW Gretl

Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci až do řádu 4

Nulová hypotéza: žádná autokorelace

Testovací statistika: LMF = 4,67722

s p-hodnotou = $P(F(4,46) > 4,67722) = 0,00298478$

P hodnota je menší než hladina významnosti 0,05 – zamítá se nulová hypotéza o nepřítomnosti autokorelace reziduí - autokorelace přítomná → podle testu autokorelace 2. řádu (v Příloze F) → zahrnutí zpožděné závislé proměnné o dvě období. Původně

přítomná autokorelace byla vyřešena přidáním zpožděné vysvětlované proměnné o dvě období, protože při podrobném prozkoumání výstupu Breusch-Godfreyova testu, viz Příloha F je patrné, že statisticky nejvýznamnější je parametr pro rezidua zpožděná o dvě období.

Obecný zápis po zahrnutí zpožděné závislé proměnné je následující:

Ekonometrický model $y_t = \gamma_0 * x_{1t}^{\gamma_1} * x_{2t}^{\gamma_2} * x_{3t}^{\gamma_3} * y_{(t-2)}^{\gamma_4} * u_t^\psi$

Linearizovaná podoba $\ln y_t = \ln \gamma_0 + \gamma_1 \ln x_{1t} + \gamma_2 \ln x_{2t} + \gamma_3 \ln x_{3t} + \gamma_4 \ln y_{(t-2)} + \psi \ln u_t$

Nový odhad ekonometrického modelu

Níže v tabulce 5 je uveden odhad parametrů nového modelu.

Tabulka 5 Odhad parametrů nového modelu

Model 21: OLS, za použití pozorování 2004:2-2017:3 (T = 54)

Závisle proměnná: ld_objsuslh

	Koeficient	Směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,0275019	0,00996033	2,7611	0,00808	***
ld_ursaz	0,460966	0,228379	2,0184	0,04904	**
ld_mnezam	0,658537	0,293442	2,2442	0,02937	**
ld_phrmz	-0,110736	0,119463	-0,9269	0,35850	
ld_objsuslh_2	0,273227	0,0848255	3,2210	0,00227	***

Střední hodnota závisle proměnné	0,016795	Sm. odchylka závisle proměnné	0,064134
Součet čtverců reziduí	0,149392	Sm. chyba regrese	0,055216
Koeficient determinace	0,314704	Adjustovaný koeficient determinace	0,258761
F (4, 49)	5,625486	P-hodnota (F)	0,000830
Logaritmus věrohodnosti	82,41182	Akaikovo kritérium	-154,8236
Schwarzovo kritérium	-144,8787	Hannan-Quinnovo kritérium	-150,9883
rho (koeficient autokorelace)	0,123700	Durbin-Watsonova statistika	1,683826

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze SW Gretl

Odhadnutá linearizovaná podoba ekonometrického modelu:

$$\ln y_t = 0,0275019 + 0,460966 \ln x_{1t} + 0,658537 \ln x_{2t} - 0,110736 \ln x_{3t} + 0,273227 \ln x_{4t} + \psi \ln u_t$$

Odhadnutý ekonometrický model v mocniném tvaru

$$y_t = 1,027883568 * x_{1t}^{0,460966} * x_{2t}^{0,658537} * x_{3t}^{-0,110736} * y_{(t-2)}^{0,273227} * u_t^\psi$$

4.1.3 Ekonomická verifikace

Tabulka 6 Ekonomická verifikace

Proměnná	Koeficient	Interpretace	Verifikace
ld_ursaz	0,460966	Pokud se zvýší přírůstek úrokové sazby spotřebitelských úvěrů o 1 %, tak se přírůstek objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním zvýší o 0,46 %, ceteris paribus.	V souladu se stanovenými předpoklady
ld_mnezam	0,658537	Pokud se zvýší přírůstek míry nezaměstnanosti o 1 %, tak se přírůstek objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním zvýší o 0,66 %, ceteris paribus.	V souladu se stanovenými předpoklady
ld_phrmz	-0,110736	Pokud se zvýší přírůstek průměrné měsíční hrubé mzdy nominální o 1 %, tak se přírůstek objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním sníží o 0,11 %, ceteris paribus.	V souladu se stanovenými předpoklady
ld_objsuslh_2	0,273227	Pokud se zvýší přírůstek objemu spotřeb. úvěrů domácností se selháním před 2 kvartály o 1 %, tak se přírůstek objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním zvýší o 0,27 %, ceteris paribus.	Tento výsledek lze chápat jako vliv setrvačných tendencí v množství objemu SÚ domácností se selháním.

Zdroj: vlastní zpracování

Porovnání vlivů vysvětlujících proměnných na vysvětlovanou proměnnou

Jak vyplývá z údajů v tabulce 6, viz výše, největší vliv na vysvětlovanou proměnnou objem SÚ domácností se selháním splácení má vysvětlující proměnná Obecná míra nezaměstnanosti. Dále v pořadí vlivu jednotlivých vysvětlujících na vysvětlovanou proměnnou, je vysvětlující proměnná úrokové sazby SÚ domácností a nejméně působí vysvětlující proměnná Průměrná měsíční hrubá mzda nominální.

4.1.4 Statistická verifikace

Níže v tabulce 7 jsou uvedeny detaily ke statistické verifikaci.

Tabulka 7 Statistická verifikace

Proměnná	Koeficient	P-hodnota		Vyhodnocení stat. významnosti
const	0,027502	0,00808	***	P-hodnota je menší než hladina významnosti 0,05 → parametr je statisticky významný na hladině spolehlivosti 95 %.
ld_ursaz	0,460966	0,04904	**	P-hodnota je menší než hladina významnosti 0,05 → parametr je statisticky významný na hladině spolehlivosti 95 %.
ld_mnezam	0,658537	0,02937	**	P-hodnota je menší než hladina významnosti 0,05 → parametr je statisticky významný na hladině spolehlivosti 95 %.
ld_phrmz	-0,110736	0,3585		P-hodnota je větší než hladina významnosti 0,05 → parametr není statisticky významný na hladině spolehlivosti 95 %.
ld_objsuslh_2	0,273227	0,00227	***	P-hodnota je menší než hladina významnosti 0,05 → parametr je statisticky významný na hladině spolehlivosti 95 %.

Zdroj: vlastní zpracování

Podle koeficientu determinace jsou změny objemu úvěru se selháním vysvětleny z 31,5 % změnami vysvětlujících proměnných. P-hodnota pro F-Test 0,000830 je menší než hladina významnosti 0,05 → zamítá se nulová hypotéza o statistické nevýznamnosti koeficientu determinace → model je významný jako celek.

4.1.5 Ekonometrická verifikace

LM test pro autokorelaci až do řádu 4

Nulová hypotéza: žádná autokorelace

Testovací statistika: LMF = 1,13407

s p-hodnotou = $P(F(4,45) > 1,13407) = 0,352604$

P-hodnota 0,352604 je větší než hladina významnosti 0,05 → nelze zamítnout nulovou hypotézu → **v modelu není přítomná autokorelace reziduí.**

Whiteův test heteroskedasticity

Nulová hypotéza: není zde heteroskedasticita

Testovací statistika: LM = 16,7869

s p-hodnotou = $P(\text{Chí--kvadrát}(14) > 16,7869) = 0,267711$

P-hodnota 0,267711 je větší než hladina významnosti 0,05 → nelze zamítnout nulovou hypotézu → **v modelu není přítomná heteroskedasticita.**

Test normality reziduí

Nulová hypotéza: chyby jsou normálně rozdělené

Testovací statistika: Chí--kvadrát (2) = 0,634837

s p-hodnotou = 0,728026

P-hodnota 0,728026 je větší než hladina významnosti 0,05 → nelze zamítnout nulovou hypotézu → **rezidua v modelu jsou normálně rozdělená.**

Kompletní výsledky testů jsou uvedeny v Příloze G.

4.1.6 Vyhodnocení vlivu působení ZoSÚ pomocí ex post prognózy

Za předpokladu, že by nebyl přijat nový ZoSÚ, ex post prognóza by se neměla pohybovat mimo konfidenční interval v posledních třech kvartálech. Ale vzhledem k přijetí tohoto zákona, jehož jedním z cílů bylo snížit množství SÚ se selháním, by se efekt tohoto zákona projevil vybočením skutečných hodnot z konfidenčního intervalu v době jeho platnosti. To je ovšem podmíněno tím, jestli je model vůbec vhodný pro prognózu. Proto musela být nejprve provedena klasická ex post prognóza pro ověření prognostických vlastností modelu před přijetím tohoto zákona, která byla vyhodnocena na základě normované odchylky a následně pro potvrzení nebo vyvrácení vlivu zákona se provedla ex post prognóza pro 3 poslední kvartály, kdy byl zákon již platný.

Ex post prognóza pro ověření prognostických vlastností modelu

Pro vyhodnocení vhodnosti modelu pro prognózování byly vypočteny normované odchylky prognózy v období 3. - 4. kvartál r. 2016. Testovací model je uveden v Příloze H.

Tabulka 8 Test vhodnosti modelu pro prognózu

Období	y	\hat{y}	ut	Nit	Nit ²
2016:2	-0,02248	-0,04361	0,021137	0,364557	0,132902
2016:3	-0,0487	-0,00365	0,045058	0,77713	0,603931
2016:4	-0,02552	-0,02388	0,001645	0,028372	0,000805
				Sy	0,05798
				$\sum Nit^2$	0,737638
				Ni	0,495862

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze SW Gretl

Zhodnocení výpovědní hodnoty prognózy ex-post

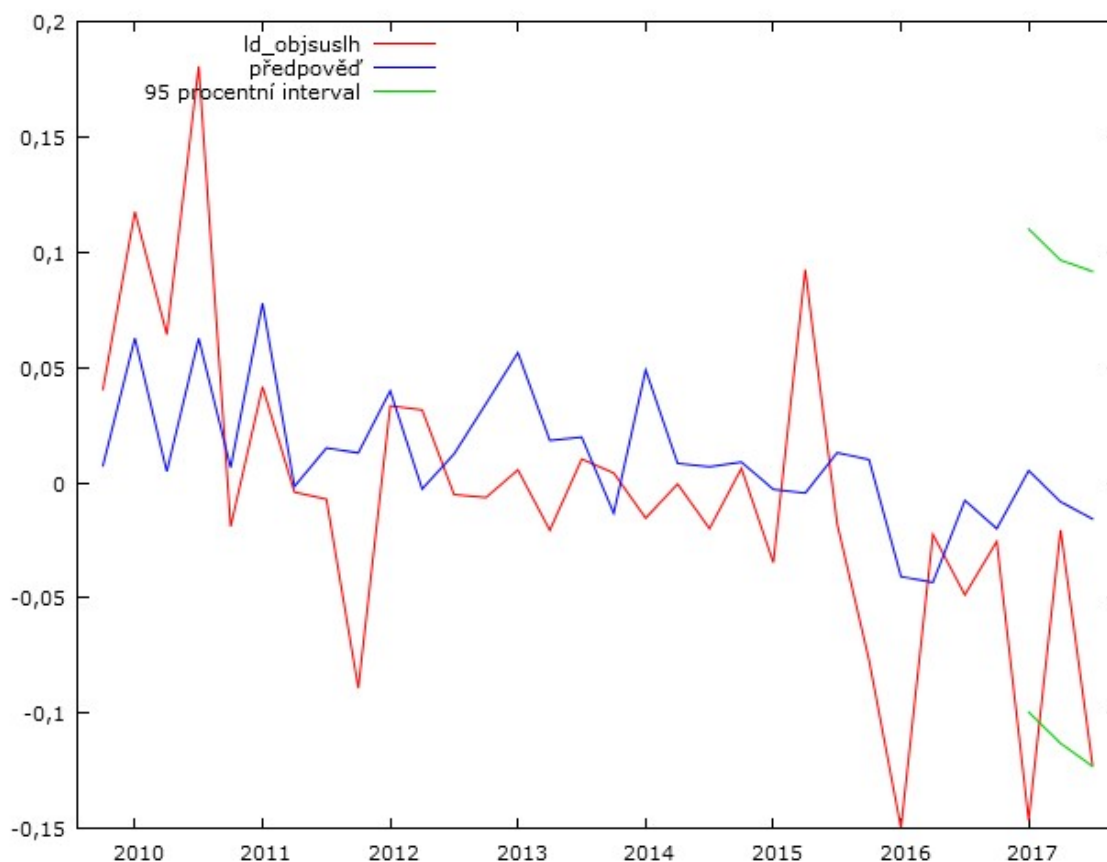
Z výpočtu vyplývá, že normovaná odchylka je menší než 1, tzn., že výsledek prognózy je lepší, než kdyby byl nahrazen průměrnou hodnotou skutečných hodnot vysvětlované proměnné. To znamená, že model je vhodný pro prognózu.

EX-post prognóza pro ověření vlivů zákona o SÚ úvěru

Grafické zobrazení

Tento graf, (viz obrázek 2), zobrazuje skutečné hodnoty vysvětlované proměnné, hodnoty prognózy ex post včetně konfidenčního intervalu s 95 % pravděpodobností.

Obrázek 2 Ex post prognóza v průběhu platnosti ZoSÚ

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnoty zobrazené v grafu jsou uvedeny v příloze I.

Z grafu je patrné, že skutečné hodnoty v posledních třech kvartálech spíše statisticky nevybočují mimo konfidenční interval, ovšem pro statistické vyhodnocení se použije ještě test shody dvou průměrů, konkrétně průměru prognózovaných hodnot a průměru skutečných hodnot v posledních třech kvartálech.

Tabulka 9 Výpočet testu shody průměrů skutečných a prognózovaných hodnot

Období	y	\hat{y}	u
2016:2	-0,14646	0,00522	-0,15168
2016:3	-0,02057	-0,00833	-0,01224
2016:4	-0,12244	-0,01572	-0,10671
Průměr průměrných hodnot ($\bar{y} - \bar{\hat{y}}$)			-0,09021
Sm. odchylka u			0,05811
t-hodnota			1,552424
t-hodnota tabulková			3,1825

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze SW Gretl

Průměrný rozdíl prognózy a skutečných hodnot vychází statisticky nevýznamně, protože se jejich průměrný rozdíl signifikantně neliší od nuly, což je dáno tím, že t-hodnota je menší než tabulková hodnota kritického rozdělení pro t-test, tzn., že není statisticky významný rozdíl mezi prognózovanými a skutečnými hodnotami.

Z toho vyplývá, že nelze **zatím** z důvodu existence malého množství dat (pouze 3 kvartály trvání platnosti zákona o SÚ) statisticky prokázat, že platnost tohoto zákona snížila objem SÚ domácností se selháním splácení, ale podle grafu je patrné, že situace se vyvíjí směrem k tomu, že tento zákon bude snižovat objem SÚ domácností se selháním splácení.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

Po sestavení ekonometrického modelu (vhodné specifikace), odhadu jeho parametrů pomocí BMNČ, verifikaci (ekonomická, statistická a ekonometrická) a aplikaci formou ex post prognózy, a dále na základě analýzy právních předpisů, je nyní možné zhodnotit výsledky, kterých bylo v rámci této práce dosaženo.

5.1 Zhodnocení právního rámce tematiky spotřebitelského úvěru

Nový ZoSÚ přináší některé prvky, které vytvářejí zvýšenou ochranu spotřebitele a dlužníka. Tato diplomová práce se omezeně svým rozsahem zabývá pouze některými změnami, které tento zákon přináší. Výraznou změnu představuje omezení druhu subjektů, oprávněných poskytovat SÚ, což vnáší na trh SÚ transparentnost, důvěryhodnost a podporuje to proces vymícení lichvy. Podporou tohoto procesu je i fakt, že vlivem novelizace zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, došlo ke zrušení vázané živnosti poskytování a zprostředkování SÚ a podmínky pro výkon této činnosti jsou dány ZoSÚ.

Dalším velmi důležitým novým prvkem je požadavek na kapitálovou vybavenost nebankovních poskytovatelů SÚ, kterým vzniká povinnost podnikat jako akciová společnost, mít sídlo na území ČR, mít počáteční kapitál minimálně 20 milionů Kč a zároveň jsou tyto nebankovní subjekty povinné průběžně udržovat kapitál ve výši 5 % z objemu poskytnutých a dosud nesplacených úvěrů.

Další změnu představuje zvýšená informační povinnost vůči spotřebiteli, který povinně dostává značné množství informací, zahrnující velmi podrobně uvedené a vysvětlené parametry úvěru a další podmínky ještě před samotným poskytnutím úvěru. ZoSÚ také stanovuje povinné informace uváděné v reklamě a informace trvale přístupné spotřebiteli v Evropském standardizovaném informačním přehledu (ESIP) a ve Formuláři pro informace o SÚ poskytovaném ve formě možnosti přečerpání a za účelem sjednání smlouvy, kterou se odkládá platba nebo mění způsob splacení. Poskytovatel i zprostředkovatel SÚ jsou povinni na základě ZoSÚ poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení předmluvních informací, aby měl spotřebitel jistotu, že podmínkám a parametrům nabízeného úvěru správně rozumí a mohl tak zhodnotit, zda mu tyto podmínky a parametry skutečně vyhovují.

Dalším prvkem, který ZoSÚ přináší, jsou přesná pravidla poskytování rady. Tu poskytovatel nebo zprostředkovatel poskytuje na základě analýzy finanční situace spotřebitele, požadavků, potřeb a cílů spotřebitele.

Nový ZoSÚ přináší i změny v posuzování úvěruschopnosti žadatele o SÚ. Poskytovatel musí velmi dobře dbát na to, aby posouzení úvěruschopnosti proběhlo správným způsobem, tak jak to vyžaduje § 86 ZoSÚ. Nesprávné posouzení úvěruschopnosti má totiž za následek neplatnost smlouvy a spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě, běžící ode dne uzavření smlouvy. Jistina SÚ musí být sice vrácena, ale v době přiměřené jeho možnostem a spotřebitel se může i vyhnout placení úroku.

5.2 Zhodnocení ekonometrického modelu

5.2.1 Ověření a zhodnocení věcně-logických hypotéz výsledných parametrů

Veškeré hypotézy o směru působení (znamének strukturálních parametrů) byly v rámci ekonomické verifikace potvrzeny, jsou tedy shodné se stanovenými předpoklady. Vzhledem k použití modelu v mocninné podobě bylo možné rovněž vyhodnotit i relativní vliv použitých vysvětlujících proměnných na vysvětlovanou proměnnou, z čehož plyne, že největší vliv na vysvětlovanou proměnnou Objem SÚ domácností se selháním splácení má vysvětlující proměnná Obecná míra nezaměstnanosti. Jako druhá v pořadí vlivu je vysvětlující proměnná Úrokové sazby SÚ domácností a nejméně působí vysvětlující proměnná Průměrná měsíční hrubá mzda nominální. Z logického pohledu je nezaměstnanost skutečně klíčový faktor pro selhání při splácení úvěru, protože na rozdíl od ostatních proměnných, ztráta zaměstnání nejvíce limituje disponibilní zdroje ke splácení. Síla vlivu proměnné Úrokové sazby SÚ domácností je na druhém místě a má větší vliv než Průměrná měsíční hrubá mzda nominální, což je rovněž logické, protože spotřebiteli je úvěr schválen na základě posouzení jeho úvěruschopnosti. V rámci schvalovacího procesu poskytovatel úvěru vyloučí žadatele s nedostačujícími příjmy, tedy skupinu nejvíce náchylnou k selhání splácení.

5.2.2 Ověření a zhodnocení statistických hypotéz výsledných parametrů

Hypotézy o vlivu vybraných faktorů:

Hypotéza první: Úrokové sazby SÚ domácností mají vliv na objem SÚ domácností se selháním splácení

$H_0: \gamma_1 = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \gamma_1 \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu

Alternativní hypotéza byla potvrzena, protože výsledná p-hodnota je menší než hladina významnosti, a tudíž parametr proměnné Úrokové sazby SÚ domácností se signifikantně liší od nuly. To znamená, že Úrokové sazby SÚ domácností mají statisticky průkazný vliv na Objem SÚ domácností se selháním, dle předpokladu.

Hypotéza druhá: Obecná míra nezaměstnanosti má vliv na objem SÚ domácností se selháním splácení

$H_0: \gamma_2 = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \gamma_2 \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu

Alternativní hypotéza byla potvrzena, protože výsledná p-hodnota je menší než hladina významnosti, a tudíž parametr proměnné Obecná míra nezaměstnanosti se signifikantně liší od nuly. To znamená, že Obecná míra nezaměstnanosti má statisticky průkazný vliv na Objem SÚ domácností se selháním, dle předpokladu.

Hypotéza třetí: Průměrná hrubá měsíční mzda nominální má vliv na objem SÚ domácností se selháním splácení

$H_0: \gamma_3 = 0$ – parametr se signifikantně neliší od nuly

$H_1: \gamma_3 \neq 0$ – parametr se signifikantně liší od nuly – potvrzení vlivu

Alternativní hypotéza nebyla potvrzena, protože výsledná p-hodnota je větší než hladina významnosti, a tudíž parametr proměnné Průměrná hrubá měsíční mzda nominální se signifikantně neliší od nuly. To znamená, že Průměrná hrubá měsíční mzda nominální nemá statisticky průkazný vliv na Objem SÚ domácností se selháním, dle předpokladu.

Vliv proměnné Průměrná hrubá měsíční mzda nominální sice nebyl statisticky prokázán, ale ekonomická verifikace je logicky správná a směr působení parametru vychází správně. Lepší specifikací modelu (dalších použitých proměnných) by se potencionálně dalo docílit zlepšení statistické průkaznosti i této proměnné. Z logického hlediska lze usoudit, že do modelu tato proměnná patří a není ji třeba nahrazovat. Tato nevýznamnost může být způsobena rovněž již zmíněným vylučováním žadatelů o úvěr s nedostačujícími příjmy.

5.2.3 Zhodnocení míry shody modelu s daty - koeficientu determinace

Koeficient determinace by se mohl jevit jako relativně nízký, ale je nutné podotknout, že se jedná o vysvětlování změn (diferencí). Pokud by se výsledné teoretické hodnoty převedly na úrovně (tzn. zpětné oddiferencování), nový výpočet koeficientu determinace by byl podstatně vyšší. Z toho plyne, že zde zbývá prostor pro lepší vysvětlení vysvětlované proměnné.

5.2.4 Vyhodnocení vlivu působení ZoSÚ pomocí ex post prognózy

K zodpovězení výzkumné otázky, zdali může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru ovlivnit snížení objemu SÚ domácností se selháním splácení lze říci, že vliv ZoSÚ od doby jeho platnosti (1.12.2016) sice není v této práci statisticky průkazný, ale to neznamená, že by nebylo možné dosáhnout jeho průkaznosti. Konfidenční interval by bylo možné zúžit. K tomu je třeba snížit chybovost modelu. Ta se dá snížit lepší specifikací modelu. Tím by se dosáhlo lepší vysvětlovací úrovně a zúžil by se konfidenční interval v posledních třech kvartálech. Průměr skutečných hodnot v době přijetí zákona by byl signifikantně odlišný od průměru teoretických hodnot a vybočení skutečných hodnot mimo konfidenční interval by bylo možné přisoudit efektu působení ZoSÚ.

5.3 Doporučení

Na závěr je možné uvést doporučení pro možné následovatele této diplomové práce. Jelikož v této práci nebyla brána v úvahu otázka, zda se jeví jako celospolečensky přínosné zkoumat důsledky vyplývající z platnosti nového ZoSÚ ve smyslu toho, zda tento zákon neposkytuje nadměrnou výhodu jedné straně či některou ze stran nespravedlivě neznevýhodňuje, může být tato myšlenka použita jako podnět k dalšímu rozpracování.

V grafu skutečných a teoretických hodnot (viz ex post prognóza) si lze všimnout poněkud významnějších odchylek, které mohou naznačovat nějaký výraznější zásah státních autorit, jehož modelováním např. pomocí dummy proměnné, by bylo možné dosáhnout menší chybovosti modelu. Tímto se ovšem tato práce nezabývá a lze to chápat rovněž jako doporučení pro možné následovatele této diplomové práce. Výsledné úpravy ekonometrického modelu pomocí modelování těchto vlivů by měly vést k potvrzení výzkumné otázky této práce o průkaznosti schopnosti ZoSÚ ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení.

6 Závěr

V rámci této diplomové práce bylo odbornými metodami dosaženo několika důležitých poznatků, které budou dále rozvedeny. Elementárním zjištěním ovšem je, že je přínosné právo a ekonomii neseparovat, pakliže se jedná o odvětví práva, které upravuje ekonomickou činnost. Lze tedy říci, že kvantifikace ekonomických jevů umožňuje osvětlit efektivitu působení zákonů.

Z provedené ekonometrické analýzy vyplývá, že jedním z ekonomických ukazatelů, který se jeví jako vhodný pro měření efektivity působení nového ZoSÚ, je objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení. Je nutné podotknout, že stejně jako HDP není vhodným ukazatelem blahobytu určité země, tak i tento ukazatel nemusí být nutně tím nejvhodnějším k vyhodnocení efektu působení ZoSÚ. Při použití tohoto ukazatele jako vysvětlované proměnné v ekonometrickém modelu, byly s ohledem na hlavní cíl práce, identifikovány některé z podstatných faktorů působících na objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení. Následně byly vyhodnoceny síly vlivu jejich působení.

V rámci ekonometrické analýzy byly jako podstatné faktory, působící na objem spotřebitelských úvěrů se selháním splácení, s ohledem na dostupnost dat, identifikovány tři podstatné vysvětlující proměnné. Jedná se o Úrokové sazby spotřebitelských úvěrů domácností, Obecnou míru nezaměstnanosti a Průměrnou hrubou měsíční mzdu nominální.

Z ekonomické verifikace ekonometrického modelu vyplynulo, že největší vliv na vysvětlovanou proměnnou Objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení, má vysvětlující proměnná Obecná míra nezaměstnanosti. Dále v pořadí vlivu jednotlivých vysvětlujících na vysvětlovanou proměnnou je vysvětlující proměnná Úrokové sazby spotřebitelských úvěrů domácností a nejméně působí vysvětlující proměnná Průměrná měsíční hrubá mzda nominální.

S ohledem na dílčí cíl, tedy zodpovězení výzkumné otázky, zdali může Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ovlivnit snížení objemu spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení lze říci, že z provedené ex post prognózy vyplývá, že z důvodu existence malého množství dat, tedy pouze 3 kvartály trvání platnosti ZoSÚ, nelze **zatím** statisticky prokázat, že se vlivem platnosti tohoto zákona snížil objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení, ale ze zkonstruovaného grafu je patrné, že situace se vyvíjí tím směrem, že se bude v budoucnu vlivem tohoto zákona

objem spotřebitelských úvěrů domácností se selháním splácení snižovat, a tudíž dojde ke statistickému prokázání výsledného efektu působení zákona.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- CIPRA, Tomáš. *Finanční ekonometrie*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2008. 538 s. ISBN 978-80-86929-43-9.
- ČECHURA, Lukáš, HÁLOVÁ, Pavlína, KROUPOVÁ Zdeňka, MALÝ, Michal, PETEROVÁ, Jarmila, RUMÁNKOVÁ, Lenka. *Cvičení z ekonometrie*. 3. vyd. Praha: ČZU, 2015. 90 s. ISBN 978-80-213-2405-3.
- ČERVENKA, Miroslav, IRCINGOVÁ, Dagmar, ŠKVÁRA, Miroslav. *Spotřebitelské úvěry 2017: průvodce teorií a praxí úvěrování dle zákona č. 257/2016 Sb.* 1. vyd. Praha: Miroslav Škvára, 2017. 160 s. ISBN 978-80-904823-4-0.
- DOHNAL, Jakub. *Spotřebitelský úvěr: praktická příručka s příklady a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Praktik (Leges), 2011. 128 s. ISBN 978-80-87212-76-9.
- HANČLOVÁ, Jana. *Ekonometrické modelování: klasické přístupy s aplikacemi*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 214 s. ISBN 978-80-7431-088-1.
- HUŠEK, Roman. *Ekonometrická analýza*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: EKOPRESS, s. r. o., 1999. 303 s. ISBN 80-86119-19-X.
- JANDA, Josef. *Jak žít šťastně na dluh*. Praha: Grada, 2013. 176 s. ISBN 978-80-247-4833-7.
- SLANINA, Jan, JEMELKA, Luboš, WACHTLOVÁ, Lucie, FLÍDR, Jan. *Zákon o SÚ: Komentář*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. 904 s. ISBN 978-80-7400-645-6.

- SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš. *Osobní finance*. 2., aktualiz. vyd. Havlíčkův Brod: GRADA, 2014. 224 s. ISBN 978-80-247-4832-0.
- ŠOBA, Oldřich, ŠIRŮČEK, Martin. *Finanční matematika v praxi*. 2., aktualiz. a rozšíř. vyd. Havlíčkův Brod: GRADA, 2017. 336 s. ISBN 978-80-271-0250-1.
- VÍTOVÁ, Blanka. *Zákon o ochraně spotřebitele: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 347 s. ISBN 978-80-7478-984-7.

Legislativní zdroje

- Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
- Zákon č. 257/2016 Sb., o Spotřebitelském úvěru
- Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení
- Zákon č. 455/1991 Sb., zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- MFČR. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele* [online]. (PDF). [cit. 2017-09-30]. Dostupné z WWW: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Spotrebitelsky-uver_2015-06_Duvodova-zprava-Pravni-uprava-distribuce-uveru-pro-spotrebitele.pdf.
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *K některým ustanovením zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ* [online]. (PDF). [cit. 2017-09-30]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_nekterym_ustanovenim_zakona_c_257_2016.pdf.

8 Přílohy

Příloha A Evropský standardizovaný informační přehled

EVROPSKÝ STANDARDIZOVANÝ INFORMAČNÍ PŘEHLED

Tento dokument byl vypracován dne (aktuální datum) a je určen (jméno spotřebitele).

Byl vytvořen na základě informací, které jste nám dosud předložil/a, na základě aktuálních podmínek na finančním trhu.

Níže uvedené informace kromě úrokové sazby a dalších nákladů – jsou platné do (datum konce doby platnosti). Po tomto datu se mohou změnit v souladu s podmínkami trhu.

1. Věřitel Jméno nebo název Telefonní číslo Poštovní adresa E-mailová adresa Adresa internetových stránek	
2. Zprostředkovatel úvěru Jméno nebo název Telefonní číslo Poštovní adresa E-mailová adresa Adresa internetových stránek	

3. Hlavní znaky úvěru

Výše a měna úvěru, který má být poskytnut:	
Doba trvání spotřebitelského úvěru:	
Druh úvěru:	
Druh použité úrokové sazby:	
Celková částka ke splacení:	
Tento úvěr / část tohoto úvěru je úvěrem, u něhož se průběžně platí	

pouze úroky. Na konci doby splatnosti hypotečního úvěru budete stále dlužit:	
Hodnota nemovité věci předpokládaná při přípravě tohoto informačního přehledu:	
Maximální výše dostupného úvěru v poměru k hodnotě nemovité věci:	

4. Úroková sazba a jiné náklady

Roční procentní sazba nákladů (RPSN) vyjadřuje celkové náklady úvěru jako roční procento. RPSN Vám má pomoci porovnat různé nabídky.	
RPSN použitá na Váš úvěr je Zahrnuje: <i>Úrokovou sazbu:</i> <i>Náklady placené jednorázově:</i>	
Upozorňujeme, že výpočet této RPSN vychází z předpokladu, že úroková sazba zůstane po celou dobu trvání smlouvy na úrovni stanovené pro počáteční období.	
Následující náklady nejsou věřiteli známy, a tudíž nejsou do RPSN zahrnuty:	

5. Četnost a počet plateb

Četnost splácní:	
Počet plateb:	

6. Výše každé splátky

Výše, měna:	
V případě, že se Váš příjem změní, je nutné zvážit, jakým způsobem budete úvěr hradit.	

7. Ilustrativní splátkový kalendář

Tato tabulka ukazuje částku, která má být zaplácena každý	
Tabulka	

8. Další povinnost

Dlužník musí splnit tyto povinnosti, aby se na něho vztahovaly podmínky úvěru uvedené v tomto dokumentu.	
Povinnosti:	

9. Předčasné splacení

Předčasné splacení (vrácení úvěru)	
------------------------------------	--

10. Flexibilní prvky

Informace o možnosti převedení úvěru / subrogaci:	
Další prvky:	Platební prázdniny, prodloužení splatnosti

11. Další práva dlužníka

12. Stížnosti

Podání stížnosti:	
Poštou na adresu:	
Emailem:	
Datovou schránkou:	
Stížnost není možné podat ústní formou, ani telefonicky.	

13. Nedodržení závazků vyplývající z úvěru: důsledky pro dlužníka

Upozornění na možné důsledky nedodržení závazků souvisejících se smlouvou o spotřebitelském úvěru.	
V případě potíží nás prosím kontaktujte, abychom našli možná řešení.	
Jestliže nebudete úvěr splácet, může v krajním případě dojít z zabavení Vaší nemovitosti.	

14. Další informace

--	--

15. Orgán dohledu

Orgán dohledu:	Dohled nad věřitelem vykonává Česká národní banka, www.cnb.cz
----------------	---

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ, Příloha č. 4

Příloha B Formulář pro informace o SÚ: přečerpání, nové smlouvy, odklady

FORMULÁŘ PRO INFORMACE O SPOTŘEBITELSKÉM ÚVĚRU POSKYTOVANÉM VE FORMĚ MOŽNOSTI PŘEČERPÁNÍ A ZA ÚČELEM SJEDNÁNÍ NOVÉ SMLOUVY, KTEROU SE ODKLÁDÁ PLATBA NEBO MĚNÍ ZPŮSOB SPLÁCENÍ

1. Údaje o věřiteli/zprostředkovateli úvěru

Věřitel	[Jméno a příjmení / obchodní firma, popřípadě název]
Adresa	[Místo podnikání, sídlo, umístění organizační složky na území České republiky, popřípadě další adresa pro doručování, kterou má spotřebitel používat]
Telefonní číslo (*)	
E-mailová adresa (*)	
Číslo faxu (*)	
Adresa internetových stránek (*)	
Zprostředkovatel úvěru	[Jméno a příjmení / obchodní firma, popřípadě název]
Adresa	[Místo podnikání, sídlo, umístění organizační složky na území České republiky, popřípadě další adresa pro doručování, kterou má spotřebitel používat]
Telefonní číslo (*)	
E-mailová adresa (*)	
Číslo faxu (*)	
Adresa internetových stránek (*)	

2. Popis základních vlastností úvěrového produktu

Druh spotřebitelského úvěru	
Celková výše úvěru <i>To znamená strop úvěrového rámce nebo celkovou částku poskytnutou v rámci smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr.</i>	
Doba trvání spotřebitelského úvěru	
Je-li relevantní: Můžete být kdykoli vyzváni ke splacení plné výše spotřebitelského úvěru	

3. Náklady úvěru

Výpůjční úroková sazba nebo případně různé výpůjční úrokové sazby, které se na smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, vztahují	[% — pevná, nebo — proměnlivá (s indexem nebo referenční sazbou použitelnými pro počáteční výpůjční úrokovou sazbu) — období]
Roční procentní sazba nákladů (RPSN) <i>Jedná se o celkové náklady úvěru vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru.</i>	[% Zde se uvede reprezentativní příklad uvádějící veškeré předpoklady použité pro výpočet sazby]

Účelem RPSN je pomoci Vám porovnat různé nabídky.	
Je-li relevantní: Další případné náklady spjaté se spotřebitelským úvěrem Podmínky, za nichž lze tyto náklady změnit	[Náklady platné od okamžiku uzavření smlouvy]
Náklady v případě opožděných plateb	Za opomenuté platby Vám bude účtováno [..... (úroková sazba použitelná v případě opožděných plateb nebo smluvní pokuta v případě prodlení spotřebitele a veškeré další důsledky vyplývající z prodlení spotřebitele)]

4. Další důležité právní aspekty

Ukončení platnosti smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr	[Podmínky a postup pro ukončení platnosti smlouvy]
Vyhledávání v databázi <i>Věřitel Vás musí okamžitě a bezplatně vyrozumět o výsledku vyhledávání v databázi, pokud je na tomto vyhledávání založeno zamítnutí žádosti o poskytnutí spotřebitelského úvěru. To neplatí, pokud je poskytnutí takové informace v rozporu s právními předpisy na ochranu osobních údajů nebo s veřejným pořádkem nebo veřejnou bezpečností.</i>	
Je-li relevantní: Doba, po kterou je věřitel vázán informacemi poskytnutými před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr	Tyto informace platí od do

Je-li relevantní

5. Dodatečné informace, které mají být poskytnuty, pokud se předšmluvní informace týkají spotřebitelského úvěru za účelem sjednání nové smlouvy, kterou se odkládá platba nebo mění způsob splácení

Splátky a případně způsob rozdělení splátek	Budete muset uhradit toto: [Reprezentativní příklad splátkového kalendáře včetně výše, počtu a četnosti plateb, jež má
---	---

	spotřebitel provést]
Předčasné splacení <i>Máte právo splatit spotřebitelský úvěr předčasně, a to kdykoliv, zcela nebo zčásti.</i> Zda má věřitel v případě předčasného splacení nárok na náhradu nákladů. Je-li relevantní	[Určení náhrady nákladů (způsob výpočtu) podle ustanovení § 15 tohoto zákona]

6. Dodatečné informace, které mají být poskytnuty v případě uvádění finančních služeb na trh při užití prostředků komunikace na dálku

a) o věřiteli	
Je-li relevantní: Zástupce věřitele ve Vašem domovském členském státě Adresa Telefonní číslo (*) E-mailová adresa (*) Číslo faxu (*) Adresa internetových stránek (*)	[Jméno a příjmení / obchodní firma, popřípadě název] [Místo podnikání, sídlo, umístění organizační složky na území České republiky, popřípadě další adresa pro doručování, kterou má spotřebitel používat]
Je-li relevantní: Zápis v rejstříku	[Obchodní rejstřík či jiný rejstřík v němž je věřitel zapsán, a jeho identifikační číslo nebo rovnocenný prostředek identifikace v tomto rejstříku]
Orgán dozoru	
b) o smlouvě, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr	
Právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr <i>Máte právo odstoupit od této smlouvy, a to ve lhůtě 14 kalendářních dnů</i> Je-li relevantní: Právo státu, podle něž postupuje věřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr	Ano/ne [Praktické pokyny pro výkon práva na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uvádějící mimo jiné adresu, na niž by oznámení o výkonu práva na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, mělo být zasláno; následky neuplatnění tohoto práva.]
Je-li relevantní: Právo státu, podle něž postupuje věřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr.	
Doložka o právu rozhodném pro smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, a/nebo příslušném soudu	[Zde se uvede příslušná doložka]

Je-li relevantní: Užívání jazyků	Informace a smluvní podmínky budou poskytnuty v [konkrétní jazyk]. Po dobu trvání smluvního vztahu máme v úmyslu s Vámi komunikovat v [konkrétní jazyk/jazyky], pokud souhlasíte.
c) o prostředcích nápravy	
Existence mechanismu mimosoudního urovnávání sporů a prostředků nápravy a přístup k němu	Informace o finančním arbitrovi a podmínkách pro přístup k němu.

(* Tyto informace jsou pro věřitele nepovinné.

Zdroj: Zákon č. 257/2016 Sb., o SÚ, Příloha č. 3

Příloha C Formulář pro standardní informace o SÚ

FORMULÁŘ PRO STANDARDNÍ INFORMACE O SPOTŘEBITELSKÉM ÚVĚRU

Věřitel Adresa Telefonní číslo (*) E-mailová adresa (*) Číslo faxu (*) Adresa internetových stránek (*)	
Je-li relevantní: Zprostředkovatel úvěru Adresa Telefonní číslo (*) E-mailová adresa (*) Číslo faxu (*) Adresa internetových stránek (*)	

2. Popis základních vlastností spotřebitelského úvěru

Druh spotřebitelského úvěru	
Celková výše spotřebitelského úvěru <i>To znamená strop úvěrového rámce nebo celkovou částku poskytnutou v rámci smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr.</i>	
Podmínky čerpání <i>To znamená, jakým způsobem a kdy obdržíte peníze.</i>	
Doba trvání spotřebitelského úvěru	
Splátky a případně způsob rozdělení splátek	
Celková částka, kterou je třeba zaplatit <i>To znamená výše vypůjčené jistiny plus úroky a případné další náklady související s Vaším úvěrem.</i>	
Je-li relevantní: Spotřebitelský úvěr se poskytuje ve formě odložené platby za zboží nebo službu nebo je vázán na dodání určitého zboží nebo poskytnutí určité služby	

Název zboží/služby	
Cena v hotovosti	
Je-li relevantní: Požadované zajištění <i>Jedná se o popis zajištění, které máte v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru poskytnout.</i>	
Je-li relevantní:	

3. Náklady spotřebitelského úvěru

Výpůjční úroková sazba nebo případně různé výpůjční úrokové sazby, které se na smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, vztahují	[% — pevná — období]
Roční procentní sazba nákladů (RPSN) <i>Jedná se o celkové náklady úvěru vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru. Účelem RPSN je pomoci Vám porovnat různé nabídky.</i>	[% Zde se uvede reprezentativní příklad uvádějící veškeré předpoklady použité pro výpočet sazby]
Je pro získání úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek nezbytné uzavřít — pojištění úvěru nebo — smlouvu o jiné doplňkové službě? <i>Nejsou-li náklady na tyto služby věřiteli známy, nejsou zahrnuty v RPSN.</i>	
Související náklady	
Je-li relevantní: Vyžaduje se vedení jednoho nebo více účtů zaznamenávajících platební transakce a čerpání	
Je-li relevantní: Výše nákladů na používání zvláštního platebního prostředku (např. kreditní karty)	
Je-li relevantní: Veškeré další náklady vyplývající ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr	
Je-li relevantní:	

Povinnost zaplatit náklady na služby notáře	
Náklady v případě opožděných plateb <i>Opomenutí platby by pro Vás mohlo mít závažné důsledky (peněžité sankce a v krajním případě např. nucený prodej majetku) a způsobit potíže při získávání úvěru v budoucnosti.</i>	

4. Další důležité právní aspekty

Právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr <i>Máte právo odstoupit od této smlouvy, a to ve lhůtě 14 kalendářních dnů.</i>	
Předčasné splacení <i>Máte právo splatit spotřebitelský úvěr předčasně, a to kdykoliv, zcela nebo zčásti.</i>	
Je-li relevantní: Věřitel má v případě předčasného splacení nárok na náhradu nákladů.	
Vyhledávání v databázi <i>Věřitel Vás musí okamžitě a bezplatně vyrozumět o výsledku vyhledávání v databázi, pokud je na tomto vyhledávání založeno zamítnutí žádosti o poskytnutí spotřebitelského úvěru. To neplatí, pokud je poskytnutí takové informace v rozporu s právními předpisy na ochranu osobních údajů nebo s veřejným pořádkem nebo veřejnou bezpečností.</i>	
Právo na návrh smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr <i>Máte právo obdržet na požádání bezplatně kopii návrhu smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr. To neplatí, pokud věřitel v okamžiku žádosti není ochoten přistoupit k uzavření smlouvy s Vámi.</i>	

Je-li relevantní:	
Doba, po kterou je věřitel vázán informacemi poskytnutými před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr nebo návrhem na uzavření této smlouvy.	

Je-li relevantní:

5. Dodatečné informace, které mají být poskytnuty v případě uvádění finančních služeb na trh na dálku

a) o věřiteli	
Je-li relevantní:	
Zástupce věřitele ve Vašem domovském členském státě	
Adresa	
Telefonní číslo (*)	
E-mailová adresa (*)	
Číslo faxu (*)	
Adresa internetových stránek (*)	
Je-li relevantní:	
Zápis v rejstříku	
Orgán dohledu	
b) o smlouvě, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr	
Je-li relevantní:	[Praktické pokyny pro výkon práva na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uvádějící mimo jiné lhůtu pro výkon tohoto práva; adresa, na kterou by oznámení o výkonu práva na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, mělo být zasláno; následky neuplatnění tohoto práva]
Výkon práva na odstoupení od této smlouvy	
Je-li relevantní:	
Právo státu, podle něž postupuje věřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr.	
Je-li relevantní:	

Doložka o právu rozhodném pro smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, a/nebo příslušném soudu	[Zde se uvede příslušná doložka]
Je-li relevantní: Užívání jazyků	Informace a smluvní podmínky budou poskytnuty v českém jazyce. Po dobu trvání spotřebitelského úvěru máme v úmyslu s Vámi komunikovat v českém jazyce, pokud souhlasíte.
c) o prostředcích nápravy	
Existence mechanismu mimosoudního urovnávání stížností a prostředků nápravy a přístup k němu	Možnost mimosoudního řešení sporů ze závazkových právních vztahů vzniklých podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, prostřednictvím finančního arbitra - Finanční arbitr ČR, Washingtonova 25, Praha 1.

(*) Tyto informace jsou nepovinné

Zdroj: vlastní zpracování na základě Zákona č. 257/2016 Sb., o SÚ, Příloha č. 2

Příloha D Vzorec pro výpočet RPSN

Roční procentní sazba nákladů

ČÁST 1: Vzorec pro výpočet roční procentní sazby nákladů

Roční procentní sazba nákladů se vypočte podle tohoto vzorce:

$$\sum_{k=1}^m \frac{C_k(1 + X)^{-t_k}}{X} = \sum_{l=1}^{m'} \frac{D_l(1 + X)^{-s_l}}{X}$$

kde:

X je roční procentní sazba nákladů,

m je číslo posledního čerpání,

k je číslo čerpání, proto $1 \leq k \leq m$,

C_k je částka čerpání k,

t_k je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každého následného čerpání, proto $t_1 = 0$,

m' je číslo poslední splátky jistiny nebo nákladů,

l je číslo splátky jistiny nebo nákladů,

D_l je výše splátky jistiny nebo nákladů,

s_l je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každé splátky jistiny nebo nákladů.

Vysvětlivky:

a) Částky placené oběma stranami v různých okamžicích nemusí být nutně stejné a nemusí být nutně placeny ve stejných intervalech.

b) Počátečním datem je datum prvního čerpání.

c) Časové intervaly použité ve výpočtech se vyjadřují v letech nebo ve zlomcích roku. Má se za to, že rok má 365 dní (nebo 366 dní u přestupných roků), 52 týdnů nebo 12 stejně dlouhých měsíců. Má se za to, že takový měsíc má 30,41666 dní (tzn. $365/12$), a to bez ohledu na to, zda se jedná o přestupný rok.

d) Nelze-li časové intervaly použité ve výpočtech vyjádřit celým číslem počtu týdnů, měsíců nebo let, vyjádří se celým číslem počtu jednoho z uvedených časových úseků v kombinaci s počtem dní. Při použití dní se

1. počítá každý den včetně víkendů a svátků,

2. stejné časové úseky a poté dny odpočítávají směrem nazpět ke dni prvního čerpání,

3. délka období ve dnech určí bez prvního dne a včetně posledního dne a vyjádří se v letech tak, že se toto období vydělí počtem dní (365 nebo 366) úplného roku počítaného nazpět od posledního dne do téhož dne předchozího roku.

e) Výsledek výpočtu se vyjadřuje s přesností na nejméně jedno desetinné místo. Je-li hodnota číslice na následujícím desetinném místě větší nebo rovna 5, hodnota číslice na příslušném desetinném místě se zvyšuje o jednu.

f) Rovnice může být přepsána pomocí jediné sumy toků (A_k), které budou kladné nebo záporné, neboli poskytnuté nebo přijaté v obdobích 1 až n, vyjádřených v letech, tj.

$$S = \sum_{k=1}^n A_k(1 + X)^{-t_k}$$

kde S je celk. současná hodnota toků, přičemž X se stanoví tak, aby hodnota S byla nulová.

ČÁST 2 - Dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů

- 1.** Dává-li smlouva o spotřebitelském úvěru spotřebiteli volnost v čerpání, považuje se celková výše spotřebitelského úvěru za vyčerpanou okamžitě a v plné výši.
- 2.** Stanoví-li smlouva o spotřebitelském úvěru různé způsoby čerpání s různými poplatky nebo zápůjčními úrokovými sazbami, považuje se celková výše spotřebitelského úvěru za vyčerpanou při nejvyšším poplatku a nejvyšší zápůjční úrokové sazbě uplatňovaných na nejpoužívanější mechanismus čerpání u tohoto druhu smlouvy o úvěru.
- 3.** Dává-li smlouva o spotřebitelském úvěru spotřebiteli obecně volnost v čerpání, avšak u různých způsobů čerpání stanoví omezení výše spotřebitelského úvěru nebo období čerpání, považuje se celková výše spotřebitelského úvěru za vyčerpanou k nejbližšímu datu stanovenému ve smlouvě o spotřebitelském úvěru a v souladu s těmito omezeními čerpání.
- 4.** Jsou-li po omezenou dobu nebo pro omezenou výši nabízeny různé zápůjční úrokové sazby a poplatky, považují se ty nejvyšší z nich za zápůjční úrokovou sazbu a poplatky za celou dobu trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru.
- 5.** U smlouvy o spotřebitelském úvěru, u které je sjednána pevná zápůjční úroková sazba pro počáteční období, na jehož konci je stanovena nová zápůjční úroková sazba, a ta je následně pravidelně upravována podle dohodnutého indexu nebo vnitřní referenční sazby, vychází výpočet roční procentní sazby nákladů z předpokladu, že na konci období s pevnou zápůjční úrokovou sazbou je zápůjční úroková sazba stejná jako v okamžiku výpočtu roční procentní sazby nákladů, na základě hodnoty dohodnutého indexu nebo vnitřní referenční sazby v tomto okamžiku, ale není nižší než pevná zápůjční úroková sazba.
- 6.** Pokud ještě nebyla dohodnuta horní hranice spotřebitelského úvěru, platí, že je 170000 euro. V případě smlouvy o spotřebitelském úvěru, jejímž účelem není nabytí nebo zachování práv k nemovitosti nebo pozemku a nejde-li o podmíněné závazky nebo záruky, dále v případě přečerpání, debetních karet s odloženou splatností a kreditních karet, platí, že tato horní hranice je 1500 euro.
- 7.** V případě smlouvy o spotřebitelském úvěru jiné, než je přečerpání, překlenovací úvěr, smlouva o spotřebitelském úvěru s podílem na hodnotě nemovitosti, podmíněný závazek nebo záruka či smlouva o spotřebitelském úvěru na dobu neurčitou, jak jsou uvedeny u předpokladů stanovených v bodech 9, 10, 11, 12 a 13,
 - a)** jestliže nelze zjistit datum nebo výši splátky jistiny, kterou má spotřebitel provést, předpokládá se, že se splátka provede k nejbližšímu datu stanovenému ve smlouvě o spotřebitelském úvěru a v nejnižší výši, kterou smlouva o spotřebitelském úvěru stanoví,
 - b)** jestliže nelze zjistit časový interval mezi dnem prvního čerpání a dnem první platby, kterou má spotřebitel provést, předpokládá se, že jde o nejkratší časový interval.
- 8.** Jestliže den nebo výši platby, kterou má spotřebitel provést, nelze zjistit na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo předpokladů stanovených v bodech 7, 9, 10, 11, 12 a 13, předpokládá se, že se platba provede v souladu s daty a podmínkami požadovanými věřitelem, a nejsou-li známy, že
 - a)** úroky se platí společně se splátkou jistiny,
 - b)** další náklady odlišné od úroků vyjádřené jako jediná částka se platí v den uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru,
 - c)** další náklady odlišné od úroků vyjádřené jako několik plateb se platí v pravidelných intervalech počínaje dnem první splátky jistiny, a jestliže výše těchto plateb není známa, předpokládá se, že je stále stejná,

d) s poslední platbou jsou zůstatek jistiny, úroky a případné další náklady vyrovnány.

9. V případě možnosti přečerpání se celková výše spotřebitelského úvěru považuje za vyčerpanou v plné výši a na celou dobu trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru. Není-li doba trvání možnosti přečerpání známa, vypočítá se roční procentní sazba nákladů za předpokladu, že doba trvání úvěru je tři měsíce.

10. V případě překlenovacího úvěru se celková výše spotřebitelského úvěru považuje za vyčerpanou v plné výši a na celou dobu trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru. Není-li doba trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru známa, vypočítá se roční procentní sazba nákladů za předpokladu, že doba trvání spotřebitelského úvěru je dvanáct měsíců.

11. V případě smlouvy o spotřebitelském úvěru na dobu neurčitou, nejde-li o možnost přečerpání nebo překlenovací úvěr, se předpokládá, že

a) u smlouvy o spotřebitelském úvěru, jejímž účelem je nabytí nebo zachování práv k nemovitosti, se spotřebitelský úvěr poskytuje na dobu 20 let počínaje dnem prvního čerpání, a že s poslední platbou, kterou spotřebitel provede, jsou zůstatek jistiny, úroky a případné další náklady vyrovnány; u smlouvy o spotřebitelském úvěru, jejímž účelem není nabytí nebo zachování práv k nemovitosti nebo která je čerpána prostřednictvím debetní karty s odloženou splatností nebo kreditní karty, je tato doba jeden rok,

b) spotřebitel jistinu splácí ve stejných měsíčních platbách počínaje jeden měsíc po dni prvního čerpání. Nicméně v případech, kdy musí být jistina splacena v rámci každého platebního období pouze v plné výši a v jediné platbě, se předpokládá, že následná čerpání a splácení celé jistiny spotřebitelem probíhají po dobu jednoho roku. Úroky a další náklady jsou uplatňovány v souladu s uvedeným čerpáním a splácením jistiny a v souladu s tím, jak stanoví smlouva o spotřebitelském úvěru.

Vysvětlivka:

Pro účely tohoto bodu se smlouvou o spotřebitelském úvěru na dobu neurčitou rozumí smlouva o spotřebitelském úvěru bez pevně stanovené doby trvání a zahrnuje spotřebitelský úvěr, který musí být plně splacen v rámci určitého období nebo po něm, ale jakmile je splacen, může být čerpán znovu.

12. V případě podmíněného závazku nebo záruky se celková výše spotřebitelského úvěru považuje za vyčerpanou v plné výši jako jediná částka v tom z následujících okamžiků, který nastane dříve:

a) nejzazší datum čerpání podle smlouvy o spotřebitelském úvěru, která je potenciálním zdrojem podmíněného závazku nebo záruky, nebo

b) v případě revolvingové smlouvy o spotřebitelském úvěru na konci výchozího období, před obnovením smlouvy.

13. V případě smlouvy o spotřebitelském úvěru na bydlení s podílem na hodnotě nemovitosti se má za to, že

a) spotřebitel provádí platby k poslednímu dni nebo posledním dnům povoleným smlouvou o spotřebitelském úvěru,

b) procentní zvýšení hodnoty nemovitosti, kterou je tato smlouva zajištěna, a hodnota jakéhokoli referenčního indexu inflace uvedeného ve smlouvě je procentní hodnota, která se rovná inflačnímu cíli centrální banky platnému v době uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo výši inflace v této době v členském státě, kde se nemovitost nachází, podle toho, která hodnota je vyšší, nebo 0 %, jsou-li tyto hodnoty záporné.

Zdroj: Zákon č. 257/2016 Sb., o SÚ, Příloha č. 1

Příloha E Deskriptivní statistika

Deskriptivní statistiky

	y_t	x_{1t}	x_{2t}	x_{3t}
	objsuslh	ursaz	mnezam	phrmz
Průměr	13157,73	13,16	5,1	23203,3
Medián	13923,4	13,58	5	23985
Směr. odchylka	5883,2	1,46	1,46	3571,44
Rozptyl výběru	34611764	2,12	2,13	12755165
Minimum	2623,9	9,29	2,4	16088
Maximum	20459,7	15,03	7,3	29333

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha F Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci

Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci

Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci až do řádu 4

OLS, za použití pozorování 2004:2-2017:3 (T = 54)

Závisle proměnná: uhat

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	-0,00662549	0,00961456	-0,6891	0,4942	
ld_ursaz	-0,176462	0,222640	-0,7926	0,4321	
ld_mnezam	-0,150864	0,307114	-0,4912	0,6256	
ld_phrmz	-0,0295619	0,117951	-0,2506	0,8032	
uhat_1	0,215312	0,155828	1,382	0,1737	
uhat_2	0,348685	0,145644	2,394	0,0208	**
uhat_3	-0,0795153	0,160136	-0,4965	0,6219	
uhat_4	0,274896	0,158417	1,735	0,0894	*

Neadjustovaný koeficient determinace = 0,289124

Testovací statistika: LMF = 4,677222,

s p-hodnotou = $P(F(4,46) > 4,67722) = 0,00298$

Alternativní statistika: $TR^2 = 15,612692$,

s p-hodnotou = $P(\text{Chí-kvadrát}(4) > 15,6127) = 0,00359$

Ljung-Box $Q' = 23,2126$,

s p-hodnotou = $P(\text{Chí-kvadrát}(4) > 23,2126) = 0,000115$

Zdroj: vlastní zpracování, výstup ze SW Gretl

Příloha G Kompletní výsledky testů – ekonometrická verifikace

Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci

Breusch-Godfreyův test pro autokorelaci až do řádu 4

OLS, za použití pozorování 2004:2-2017:3 (T = 54)

Závisle proměnná: uhat

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota
const	-0,000127431	0,0100363	-0,01270	0,9899
ld_ursaz	-0,0198142	0,228671	-0,08665	0,9313
ld_mnezam	-0,0631632	0,307455	-0,2054	0,8382
ld_phrmz	-0,00392814	0,120883	-0,03250	0,9742
ld_objsuslh_2	-0,0866667	0,104779	-0,8271	0,4125
uhat_1	0,140127	0,153351	0,9138	0,3657
uhat_2	0,159414	0,175379	0,9090	0,3682
uhat_3	-0,0307307	0,158468	-0,1939	0,8471
uhat_4	0,273396	0,158119	1,729	0,0907 *

Neadjustovaný koeficient determinace = 0,091575

Testovací statistika: LMF = 1,134073,

s p-hodnotou = $P(F(4,45) > 1,13407) = 0,353$

Alternativní statistika: $TR^2 = 4,945058$,

s p-hodnotou = $P(\text{Chí-kvadrát}(4) > 4,94506) = 0,293$

Ljung-Box $Q' = 4,24039$,

s p-hodnotou = $P(\text{Chí-kvadrát}(4) > 4,24039) = 0,374$

Zdroj: vlastní zpracování, výstup ze SW Gretl

Whiteův test heteroskedasticity

Whiteův test heteroskedasticity

OLS, za použití pozorování 2004:2-2017:3 (T = 54)

Závisle proměnná: $uhat^2$

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota
const	0,00149189	0,00104967	1,421	0,1632
ld_ursaz	-0,0389504	0,0299623	-1,300	0,2012
ld_mnezam	0,000471868	0,0337075	0,01400	0,9889
ld_phrmz	0,00320544	0,0123255	0,2601	0,7962
ld_objsuslh_2	0,0214778	0,0137607	1,561	0,1266
sq_ld_ursaz	0,182321	0,546012	0,3339	0,7402
X2_X3	0,462275	0,679407	0,6804	0,5003
X2_X4	0,201861	0,234416	0,8611	0,3944
X2_X5	0,869789	0,355082	2,450	0,0189 **
sq_ld_mnezam	-0,431701	0,596022	-0,7243	0,4732
X3_X4	0,364599	0,406008	0,8980	0,3747
X3_X5	0,406532	0,339409	1,198	0,2382
sq_ld_phrmz	0,0977943	0,153414	0,6375	0,5276
X4_X5	0,275875	0,168317	1,639	0,1093
sq_ld_objsusl	0,0141736	0,0345836	0,4098	0,6842

Neadjustovaný koeficient determinace = 0,310869

Testovací statistika: $TR^2 = 16,786916$,

s p-hodnotou = $P(\text{Chí-kvadrát}(14) > 16,786916) = 0,267711$

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z SW Gretl

Test normality

Frekvenční rozdělení pro uhat21, poz. 10-63

počet tříd = 7, střední hodnota = 2,00778e-019, so = 0,0552161

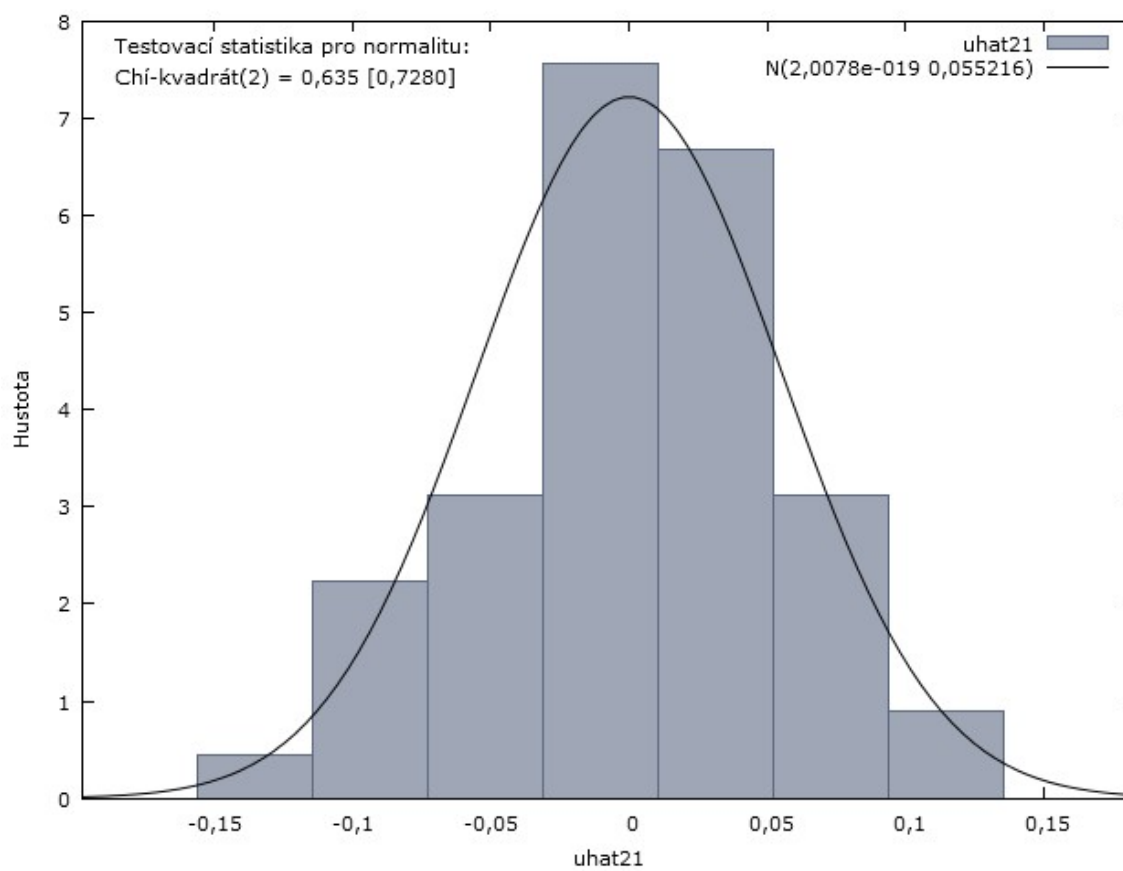
	interval	střed	frequence	rel.	kum.
	< -0,11415	-0,13494	1	1,85%	1,85%
-0,11415	- -0,072580	-0,093365	5	9,26%	11,11% ***
-0,072580	- -0,031010	-0,051795	7	12,96%	24,07% ****
-0,031010	- 0,010561	-0,010224	17	31,48%	55,56% *****
0,010561	- 0,052131	0,031346	15	27,78%	83,33% *****
0,052131	- 0,093702	0,072917	7	12,96%	96,30% ****
	>= 0,093702	0,11449	2	3,70%	100,00% *

Test nulové hypotézy normálního rozdělení:

Chí-kvadrát (2) = 0,635 s p-hodnotou 0,72803

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z SW Gretl

Graf normality

Zdroj: vlastní zpracování, výstup ze SW Gretl

Příloha H Model pro prognózu ex post

Model pro prognózu ex post pro ověření prognostických vlastností modelu

Model 24: OLS, za použití pozorování 2004:2-2016:1 (T = 48)

Závisle proměnná: ld_objsuslh

	Koeficient	Směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,0339512	0,0100728	3,3706	0,00159	***
ld_ursaz	0,343772	0,230109	1,4940	0,14249	
ld_mnezam	0,664698	0,327001	2,0327	0,04829	**
ld_phrmz	-0,155455	0,118118	-1,3161	0,19512	
ld_objsuslh_2	0,2076	0,0941769	2,2044	0,03290	**
Střední hodnota závisle proměnné	0,026939	Sm. odchylka závisle proměnné		0,057980	
Součet čtverců reziduí	0,122380	Sm. chyba regrese		0,053348	
Koeficient determinace	0,225434	Adjustovaný koeficient determinace		0,153382	
F(4, 43)	3,128745	P-hodnota(F)		0,024081	
Logaritmus věrohodnosti	75,21466	Akaikovo kritérium		-140,4293	
Schwarzovo kritérium	-131,0733	Hannan-Quinnovo kritérium		-136,8937	
rho (koeficient autokorelace)	0,230863	Durbin-Watsonova statistika		1,459394	

LM test pro autokorelaci až do řádu 4

Nulová hypotéza: žádná autokorelace

Testovací statistika: LMF = 0,954148

s p-hodnotou = P (F (4,39) > 0,954148) = 0,443393

Whiteův test heteroskedasticity

Nulová hypotéza: není zde heteroskedasticita

Testovací statistika: LM = 16,1053

s p-hodnotou = P (Chí--kvadrát (14) > 16,1053) = 0,306988

Test normality reziduí

Nulová hypotéza: chyby jsou normálně rozdělené

Testovací statistika: Chí--kvadrát (2) = 0,00958153

s p-hodnotou = 0,995221

Zdroj: vlastní zpracování, výstupy ze SW Gretl

Příloha I Prognózané hodnoty pro ověření vlivu působení ZoSÚ

Pro 95 % konfidenční intervaly, $t(46, 0,025) = 2,013$

Pozorování	ld_objsuslh	předpověď	směr. chyba	95 % interval
2017:1	-0,146461	0,00521966	0,0520656	(-0,0995830, 0,110022)
2017:2	-0,0205692	-0,00832943	0,0520656	(-0,113132, 0,0964733)
2017:3	-0,122438	-0,0157241	0,0533234	(-0,123058, 0,0916103)

Zdroj: vlastní zpracování, výstup ze SW Gretl